

15 фільмаў у год — ужо не міф!

Гэты тыдзень стаў багатым на падзеі кіно. Акурат у той дзень, калі завяршаўся Мінскі міжнародны кінафестываль «Лістапад», на Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» разам з міністрам культуры краіны Юрыем Бондарам генеральны дырэктар Ігар Поршнеў і мастацкі кіраўнік Вячаслаў Нікіфараў правялі экскурсію па адноўленай кінафабрыцы.

Ганна ШАРКО

Падчас капітальнага рамонту быў прыведзены ў парадак не толькі сам гістарычны будынак «Беларусьфільма», але і пабудаваны новы вытворчы комплекс з двума павільёнамі — па 100 квадратных метраў кожны.

Як адзначыў Юрый Бондар, дзякуючы рэканструкцыі Нацыянальнай кінастудыі, ужо ў наступным годзе плануецца нарасціць аб'ёмы фільмавытворчасці:

— Я магу вызначыць тры шляхі, па якіх можна пайсці, каб дасягнуць нашай мэты. Першы: ствараць нацыянальны прадукт за кошт тых сродкаў, якія будзе выдзяляць Міністэрства культуры. Дарэчы, фінансаванне павялічыцца на 80%. Другі: пачаць сумесную вытворчасць з вядучымі кінакампаніямі іншых краін, і для гэтага будуць створаны зразумелыя і выгадныя ўмовы. Трэці: прадставіць пляцоўкі кінастудыі для тых людзей, якія гатовы здымаць кіно ў нашай краіне.

Заканчэнне — на ст. 2

На здымках:

- 1 Адноўлены будынак кінастудыі пасля 10-гадовай рэканструкцыі.
- 2 Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар.
- 3 У павільёнах ужо ідзе праца над васьцю неігравымі фільмамі.

Соцыум

НОВЫЯ БАТАЛІІ ВАКОЛ СТАРОГА ЗАМКА

«К» з'ездзіла ў Гродна, каб паглядзець, як вядуцца археалагічныя даследаванні і праходзіць падрыхтоўка да рэстаўрацыі аўтэнтычнай каралеўскай рэзідэнцыі, што захавалася ў горадзе.

ст. 4 — 5

Суботнія сустрэчы

ШЧАСЛИВЫ ЯК НІХТО

Сапраўды народнаму артысту Беларусі Анатолю Ярмоленку спаўняецца 70! Напярэдадні юбілею «К» задала яму самыя шчырыя пытанні.

ст. 6

Праз гасцінец

“ПРАМЕНЬ” КІНАСВЯТЛА

«К» зладзіла экспрэс-тур па Рагачове з Дзмітрыем Галавачом — мясцовым фотай і відэаграфам, музыкантам гурта TOR, а потым з'ездзіла яшчэ і ў Жлобін паглядзець на трыццацігадовыя піяніна і новыя бібліёбусы.

ст. 10—11

15 фільмаў у год — ужо не міф!

Вячаслаў
Нікіфарав
і Ігар Поршнеў.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Па словах міністра культуры, ёсць наступныя пункты, якіх павінна прытрымлівацца ў сваёй рабоце абноўленая кінастудыя: добра працаваць са сцэнар'ямі, ствараць якаснае кіно і разумна ацэньваць перспектывы пракату стужак. Усё гэта — "галоўнае сістэмаўтваральнае пытанне", якое будзе ў полі зроку Міністэрства культуры пастаянна.

Дырэктар "Беларусьфільма" Ігар Поршнеў таксама вылучыў некалькі праблемных пытанняў кінастудыі: "За гэтыя гады рэдакцыйны аддзел значна прасеў. Разам з Вячаславам Нікіфаравым мы хочам аднавіць творчую атмасферу ў калектыве незалежна ад пасады і ўзросту работнікаў".

На базе Нацыянальнай кінастудыі сумесна з Беларускім саюзам кінематаграфістаў збіраюцца ствараць спецыяльнае творчае аб'яднанне маладых кінематаграфістаў, каб не толькі арганізаваць унікальнае асяроддзе, але і прыцягнуць туды новыя таленты.

У мантажнай.

На дадзены момант у вытворчасці кінастудыі знаходзіцца 8 неігравых фільмаў, запуск яшчэ 8 запланаваны ў наступным годзе. Наогул, "Беларусьфільм" ставіць перад сабой вялікія планы: магутнасці кінастудыі дазваляюць вырабляць 15 ігравых карцін у год. У хуткім часе кінакампанія

павінна прынесці ў Міністэрства культуры план фільмавытворчасці да 2020 года, які, будзем спадзявацца, уладасца ўвасобіць у жыццё. І талы тыя тэмпы вытворчасці нацыянальнага кіно, якія раней здаваліся міфічнымі, стануць рэальнасцю.

Падчас першай
экспедыцыі
па кінастудыі.

Дружная з сонцам

Упершыню ў Грузіі з 15 па 18 лістапада адбудуцца Дні культуры Рэспублікі Беларусь.

У праграме, якую рыхтуюць для мерапрыемстваў у Тбілісі, запланаваны выступы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі", Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры", заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Алены Ланской, саліста Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, заслужанага артыста краіны Уладзіміра Громава, пераможцы фінала нацыянальнага адборачнага тура Міжнароднага дзіцячага конкурса песні "Еўрабачанне-2017" Хелены Мераі.

Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы прадставіць у Доме пісьменнікаў выставу "Грузія, дружная з сонцам краіна", Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь — выставу "Беларусь і беларусы". Таксама ў тбіліскім Доме кіно пройдуць паказы ігравых, дакументальных і анімацыйных стужак. Завяршальны гала-канцэрт адбудзецца на сцэне Грузінскага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Шата Руставэлі.

Падчас правядзення мерапрыемстваў паміж ведамствамі Беларусі і Грузіі плануецца падпісанне пагаднення аб супрацоўніцтве ў галіне культуры. Нашу дэлегатыю ўзначаліць першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга.

IFMC трыццаты!

15 лістапада ўрачыста адкрываецца юбілейны XXX Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску. Яго абрэвіятура IFMC добра вядомая ўсяму свету, бо ён першым на тады яшчэ савецкай прастору пачаў плённа распаўсюдваць найноўшыя пластычна-танцавальныя тэндэнцыі, не аспрэчваючы пры гэтым неакласіку.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Невыпадкова ў англамоўнай назве фестывалю, які традыцыйна сумяшчаецца з конкурсам, закладзена слова "мадэрн". Гэты тэрмін тут разумеюць не толькі як што-сьці выключна "мадэрновае", але і як "мадэрнізавае", вітаючы сінтэз мастацтваў.

Сёлета адным з вынікаў такага сінтэзу стане кінастужка "Пасія цябе" — пра артыста балета, які пасля траўмы вяртаецца ў мастацтва і адкрывае ў сабе талент харэографа. У гэтай ролі зняўся славетны Сяргей Бязрук, а пластычныя фантазіі героя стварыў сусветна знаменіты Радзю Паклітару. Колішні выпускнік нашага Валынціна Елізав'ева, стваральнік і кіраўнік аўтарскага калектыва

"Кіеў-мадэрн-балет", Радзю калісьці таксама ўдзельнічаў у віцебскім конкурсе, а цяпер ледзь не штогод уваходзіць у склад журы ці нават яго ўзначальвае. На юбілейным форуме, акрамя згаданага фільма, будуць паказаны два балеты Паклітару: "Доўгі каляндны абед" і "Кармэн-ТВ". Гасцявая праграма ўключае ў сябе і іншыя спектаклі, сярод якіх нядаўняе расійскае прэм'еры: "Песні апошняй травы" Сяргея Смірнова і яго "Эксцэнтрык-балет" з Екацярынбурга, "Поры года" тэатра "Балет Масква" на аднайменны цыкл кампазітара Уладзіміра Мартынава, дзе прыродныя з'явы асацыююцца з мастацкімі эпохамі, перададзенымі праз музычныя пытаты. Асобны канцэрт складуць выступленні пераможцаў мінулых гадоў.

Ды ўсё ж у цэнтры IFMC, паводле традыцыі, апынецца конкурс. Сёлета ён будзе нацыянальным, бо чаргуецца з міжнародным. Акрамя ўсебедных прэмій ды прызоў, да юбілею была заснавана Спецыяльная ўзнагарода "За значны ўнёсак у развіццё сучаснай харэаграфіі і асабісты ўклад у развіццё Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі ў Віцебску". Імёны ўсіх лаўрэатаў стануць вядомы на заключным гала-канцэрте 19 лістапада.

Неверагодны па сваёй канцэнтрацыі выбітнага кіно XXIV Мінскі Міжнародны кінафестываль "Лістапад" завяршыўся перамогай найпрыгажэйшай эстонскай казкі для дарослых Райнэра Санэта з сімвалічнай назвай "Лістапад". А лепшай ігравой стужкай Нацыянальнага конкурсу стала карціна "Заўтра" Юліі Шату, на якую зрабіла стаўку "К" — не памылілася.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Учора на цырымоніі закрыцця былі агучаны пераможцы шасці конкурсаў кінафоруму, аднак вырашэнне інтрыгі ніколі не зменшылі трыумфа Кіно, які панаваў на аічынным кінафоруме з першых паказаў да апошніх.

Кожны раз, калі завяршаецца фестываль, ахоплівае адчуванне вялікага шляху, які ты прайшоў разам з аўтарамі кіно. Яны распавядалі свае гісторыі — і за гэты час табе, глядачу, удалося пабачыць столькі людскага суму, болю, страху, адзіноцты, але, вядома, і кахання, любові і прыгажосці — што, здаецца, ты пасталеў роўна на тыя -нашчаць стужак, якія паглядзеў. І гэта тая сталасць, якая дае крылы і заклік рушыць далей, і яснаей бачыць

Алëса Скарабагатая. "Смачна есці!"

У часы панавання сацыялістычнага рэалізму, калі на статус актуальнага мастацтва маглі прэтэндаваць толькі тыя творы, у якіх так ці інакш адлюстравалася дзяржаўная ідэалогія, слова "салон" гучала амаль як лаянка. Не ўяўлялася для мастака большай абразы, як быць залічаным у апалагеты "салоннага мастацтва" або пачуць пра свае карціны, што гэта "салонны жывапіс".

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТДЕНЬВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЧЫНАЯ, ДЛЯ ДАСГУХ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Зааснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае паведамленне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЬЦІН; намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка МОЛАКАВА; адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; аглядальнік рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ; Настася ПАНКРАТАВА, Геннадзь СІВОХІН, Юрыя ЧАРНЫШЭВІЧ; спецыяльны карэспандант: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КІЛІМАЎ; карэспандант — Ганна ШАРКО; фотакарэспандант — Сяргей ЖДАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; характар — Маі ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чвэрць паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 35.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Алксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫЦКАЯ Людміла Алксееўна. Прыёмны: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чвэрць паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісу паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупаліцы не рэдакцыюцца і не вяртаюцца.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2017. Наклад 4 032. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — на дамоўленасць.
Падпісан у друку 10.11.2017 у 19.30. Замова 4185. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Гран-пры атрымаў эстонскі "Лістапад".

Трыумф Кіно і... "Лістапада"

свае перавагі і недахопы, адпускаць уласны боль. Для гэтага, здаецца, існуе мастацтва кіно, для гэтага, упэўнена, і жыве "Лістапад"!

Сёлета кінафестываль несумненна запомніцца і трыумфам заслужанага дзеяча мастацтваў РСФСР Уладзіміра Мяншыова на адкрыцці — падчас уручэння спецыяльнага прызга Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве". Мінск цёпла вітаў рэжысёра слаўтай "аскараноснай" карціны "Масква слязам не верыць", і сімвалічна, што ўрачыстасці адбываліся ў кінаатэатры з адпаведнай назвай.

Стужка "Кентаўр" кіргызскага майстра Актма Арыма Кубата выклікала вялікі водгук у глядача, расчулішы многіх да слёз. Прыз Прэзідэнта кра-

іны "За гуманізм і духоўнасць у кіно", які традыцыйна ўручаецца напрыканцы фестывалю, быў урачыста прыпаднесены народнаму артысту Кыргызскай Рэспублікі, выбітнаму майстру, які ў сваіх карцінах падмае важныя пытанні экалогіі мыслення, узаемастанкаў чалавека і прыроды.

Адкрыццём "Лістапада-2017" стала і беларуская Юлія Шатун, якая сваім паўнаметражным дэбютам "Заўтра" ўварвалася на сцэну незалежнага кіно, сабраўшы шэраг захапляльных водгукў. Як вынік — фільм прызнаны лепшым у намінацыі ігравых фільмаў Нацыянальнага конкурсу.

Не засталася незаўважнай і карціна Барыса Хлебнікава "Арытмія", якая адкрывала "Лістапад", задаўшы планку і настрой фестывалю — яна атры-

"Падарожжа Фанні".

"Цудоўныя няўдачнікі: іншы свет".

"Арытмія".

"Тры чвэрці".

"Заўтра".

мала спецыяльны прыз журы і прыз "За лепшую жаночую ролю".

Дакументальны дэбют грузінскага рэжысёра Раші Анелі "Горад сонца" быў уганараваны міжнародным журы Figrscci, якое працавала на кінафоруме, а таксама адзначаны спецыяльным прызам журы асноўнага конкурсу дакументальнага кіно. А пераможцай апошняга прызнана карціна літоўца Арунаса Мацеліса "Цудоўныя няўдачнікі: іншы свет" — пра незаўважны подзвіг Санча Панса веласіпедных гонак — спартсменаў, што едуць напрыканцы калоны і робяць усё, каб дапамагчы сваім калегам.

Моцны конкурс маладога кіно "Маладосць на маршы" — і

нечаканая перамога балгарскай стужкі "Тры чвэрці" Ліяна Мецева, несумненна вартай вышэйшых адзнак праз аллюстраванне тонкіх сямейных повязяў.

Стужка "Повязі" Зоф'і Кавалеўскай (Польскае нацыянальнае кіно, тэлебачання і тэатра ў Лодзі) атрымала і прызнанне журы Конкурсу маладога дакументальнага кіно — конкурсу нацыянальных кінашкол.

А ўладальнікам прызга "Залаты "Лістападзік" — Конкурсу для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі стала французская карціна Лолы Дуаён "Падарожжа Фанні". Гісторыя, якая закранае такую ​​няпростую тэму, як Халакост.

Гледачы таксама выказалі свае сімпатыі — і аддалі іх пяшчотнай стужцы калумбійскага рэжысёра Джоні Хендрыкса Інестросы "Кандэларыя". Да таго ж, яна атрымала і дыплом ад прафесійнага журы.

Дарэчы

Для тых, хто не паспеў патрапіць у межах мінскага кінафоруму на фільмы-пераможцы сёлетніх міжнародных кінафестывалю, ёсць добрая навіна — у бліжэйшыя месяцы мінскі кінавідзпракат працягне іх паказ. У лістападзе можна будзе убачыць "Квадрат" Рубена Эстлунда — "Залатая пальмавая галіна" Канскага кінафестывалю, "Пра цела і душу" Ільдзіка Энэдзі — "Залаты мядзведзь" Берлінале, "Арытмію" Барыса Хлебнікава — галоўны прыз, прыз за лепшую ролю расійскага "Кінатаўра" і ўжо спецпрыз "Лістапада", а гэтаксама "Двудушнага палюбоўніка" Франсуа Азона і "Маладога Гадара" ўладальніка "Оскара" Мішэля Азанавічуса. У снежны парад добрага кіно не скончыцца — і адпаведна на экраны мінскіх кінатэатраў убачым "Хэпі-энд" Мікаэля Ханеке, "На мяжы" Фаціха Акіна і "Па той бок надзеі" неперайздзігенага Акі Каўрысмякі. Беларускія кінарэжысёры гэтаксама не застануцца без сталічнага пракату — фільмы Нацыянальнага конкурсу будуць сфарміраваны ў адпаведныя праграмы напрыканцы года.

Трэці салон: гарызонт за паваротам?

Сяргей Ашуха. "Песні жыцця".

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Але ўжо на сконе СССР, калі людзі мастацтва пазбавіліся адначасова і ідэалагічнага кантролю, і дзяржаўнай падтрымкі разам з сацыяльнымі гарантыямі, салон набыў новае жыццё і як культурная з'ява, і як форма выжывання ва ўмовах нейкага падабенства мастацкага рынку. Салон — гэта выстава-продаж. Мастакі, што ўдзельнічаюць у такіх імпрэзах, мусяць браць да ўвагі культурны ўзровень і эстэтыч-

ныя запыты прыватных асоб, зольных заплаціць за карціну, скульптуру, графічны аркуш ці фатаграфію. Салоннае мастацтва мае шмат абліччаў, але зыходна разлічана на стварэнне псіхалагічнага камфорту для замоўцы і спажываўца.

Безумоўна, гэта добра, што ў нашай краіне ёсць людзі, якія хочуць і могуць аформіць свой побыт творами мастацтва. А вось даць адзначную ацэнку той акалічнасці, што салону пачынае дамінаваць у нашай культурнай прасторы, я не вазьмуся.

Днямі завяршыўся чарговы "Восенскі салон з "Бел-

газпрамбанкам". Падвядзенню вынікаў была прысвечана прэс-канферэнцыя ў Палацы мастацтва. Сваім бачаннем нашай культурнай сітуацыі і перспектываў супрацоўніцтва бізнесу і мастацтва падзяліліся з прадстаўнікамі мас-медыя старшыня праўлення "Белгазпрамбанка" Віктар Бабарыка, куратар яго карпаратыўнай калекцыі Аляксандр Зіменка і чальцы міжнароднага журы салона з Літвы, Італіі, Славакіі, Украіны і Расіі.

Украінскі арт-крытык Канстанцін Дарашэнка адзначыў, што ў культуры постсавецкай

Наталля Кірылка. "Забытыя рэчы".

прасторы адбываюцца тыя ж працэсы, што і ў агульна прызнаных цэнтрах сучаснага мастацтва. Сведчаннем таму з'яўляюцца і мінскія салоны.

Мастак і арт-менеджар з Літвы Давіда Тамкутэ адзначыла высокі прафесійны ўзровень беларускіх мастакоў, асабліва вылучыла графікаў. Перад некаторымі з іх, па яе словах, хочацца зняць капялюш. У работах, прадстаўленых на салоне, спалучаны моцная традыцыя і разуменне сучаснасці. Яны кранаюць сэрца, вока і пачуцці. Спадарыня Тамкутэ будзе рада бачыць творы,

адзначаныя на ўсіх трох мінскіх "Восенскіх салонах", на выставе ў Вільнюсе.

Італьянец Гаспар Манас, мастак, куратар і кансультант па пытаннях сучаснага мастацтва для дзяржаўных і прыватных калекцый, быў чальцом журы на ўсіх трох салонах. Ён адзначае відавочны прагрэс у засваенні беларускімі творцамі міжнароднай мастацкай мовы, што ў сваю чаргу стварае перадумовы адпатацы айчынных культурных праектаў да сусветнай арт-прасторы.

Пра тое ж казаў і славак Яра Варга. Ён мастак і куратар, цяпер працуе ў Празе. Пра высокі аўтарытэт у мастакоўскім асяроддзі сведчыць яго прызначэнне адным з куратараў Пражскага бінале, якое адбудзецца ў 2019 годзе. Спадар Варга асабліва засяродзіў увагу на неабходнасці спалучэння ў рабоце мастака прафесійных навыкаў і канцэптуальнага мыслення, арыентацыі на нацыянальнае каштоўнасці і валодання міжнароднай мастацкай мовай як умовах творчага поспеху. На мінскім салоне, па ягоных словах, ён гэта пабачыў.

Калонка рэдактара

Гісторыя як набор парадоксаў

Змешчаная ў мінулым нумары падборка меркаванняў, прысвечаная сучаснаму асэнсаванню савецкай культуры, выклікала ў чытачоў даволі неадназначную рэакцыю. Некаторыя нас нават абвінавачвалі: маўляў, навошта апраўдваць сацрэалізм? Зразумела, такой мэты мы не ставілі, і атрыманая ў выніку сугучнасць думак самых розных паводле ўсіх крытэрыяў творчых асобаў атрымалася ненаўмысна. Хаця, напэўна, яна сведчыць пра вельмі важную тэндэнцыю: стаўленне на набыткаў “тых” часоў ужо куды больш спакойнае, узаважанае і пераборлівае, чым было яшчэ дзесяцігоддзе таму.

Ілья СВІРЫН

элементаў — і разумееш, што людзі, якія да гэтага спрычыніліся, вартыя падзякі.

Прызнацца, тое пытанне доўгі час здавалася складаным і для мяне. З аднаго боку, я заўсёды любіў і праспект і, скажам, тую ж Асмалюку. З іншага, слова “сталінізм” не магло выклікаць у мяне прыемных эмоцый ужо апрэры. Тым больш, пра павяз паміж ідэалогіяй і архітэктурай у дадзеным выпадку лішне нават казаць.

Але аднойчы мне давалося транзітам патрапіць у Вену і прабыць там цэлую ноч. Вена некалі была сталіцай вільнай і амбіцыйнай імперыі, а стала цэнтрам маленькай і ўтульнай дзяржавы — чым, па-мойму, амаль усе задаволеныя. Архітэктара з тых былых імперскіх часоў, зразумела ж, захавалася, аднак успрымалася яна сёння зусім-зусім іначэй — як прыгожая правая мінуўшчыны. Менавіта як архітэктара, а не як увасобленая ў камяні ідэалогія.

І гэты прыклад дазваляе зразумець: жыццё культуры бывае куды даўжэйшым за жыццё ідэалогіі. Вось, напрыклад, тая ж фараоны даўно зніклі, а звязаныя з імі помнікі спадчыны і пасоль выклікаюць “ваў-эфект”. Прычым турыстаў, якія ездзяць паглядзець на піраміды, чамусьці ніхто не вінаваціць у падтрымцы той папраўдзе таталітарнай ідэалогіі, што панавала ў старажытным Егіпце. Бо фараоны ўжо сталі гісторыяй, якая не мае ніякага наўпроставата ўплыву на цяперашчыну. І нікому не прыйдзе да галавы змагацца з іх ідэямі — як, зрэшты, і ўздываць іх на шчыт.

Ніводнага разу не чуў, каб Асмалюку альбо Трактарнаград абаранялі перакананымі большавікамі. Падзараю, гэтым займаюцца людзі мо і супрацьлеглай пазіцыі. З іншага боку, менавіта захаванне савецкай культурнай спадчыны дазваляе нам правесці ўдумліваю рэвізію і самай той эпохі — даўно, здавалася б, спісанай ва ўтыль. Ты бачыш утульны дамок, разглядаеш вышталіроны джор, дзіўна густоўнаму спалучэнню архітэктурных

Акрэсліць ролю савецкага перыяду ў развіцці беларускай культуры адной фразай наўрад ці магчыма — хаця многія каментатары з сацыяльных сетак актыўна спрабуюць. Нават тое ж “расстралянае пакаленне” паэтаў не толькі знішчанае камуністычнай уладай, але і (што вельмі парадаксальна) шмат у чым ёю спароджанае. Калі не верыце, пачытайце іх творы. І ў гісторыі такіх парадоксаў шмат. Гісторыя наогул сатканая з парадоксаў.

Таму дзеля элементарнай справядлівасці належыць канстатаваць, што савецкія часы прынеслі нам не толькі ідэалагічны ўціск і ментальныя хібы. Так ужо сталася (хочам мы таго альбо не), што менавіта ў пару БССР утварыўся рэальны эканамічны і гуманітарны падмурок сённяшняй незалежнай Беларусі: прадпрыемствы, урадавыя, адукацыйныя і культурныя інстытуты. Не будзем забываць і пра сістэмы ўсёагульнай асветы альбо той жа культуры, якая, на шчасце, дзейнічае і пагэтуль. Так, яны недасканалыя, які ў ісе іншыя мадэлі ў свеце, але... да іх нічога падобнага не было.

Нейкім цудоўным чынам у павяненны час было сфармаванае і новае пакаленне беларускай інтэлігенцыі. Створаны магутны корпус навуковых даследаванняў, літаратурных тэкстаў і твораў вытуленчага мастацтва, якія сёння лічацца несумненнай класікай. Урэшце, усё гэта не стала адзінаковым выплескам, але мела пераёмнасць, спарэдзіўшы сапраўдныя нацыянальныя школы, якія з тым альбо іншым поспехам і пасоль захоўваюць сваю жыццяздольнасць.

Зразумела, быў і іншы бок месяца, пра які сёння многія любяць прыгадваць асабліва. Але так ужо заведзена, што месяц мае розныя бакі — як і кожны аб’ект аб’ект. Гэтым яны і адрозніваюцца ад плоскасных выяваў.

Новыя баталіі вакол Старога замка

У адрозненне ад колішніх сталіц Рэчы Паспалітай Вільні і Варшавы, у беларускім Гродне захавалася аўтэнтчная каралеўская рэзідэнцыя. Гэта Стары замак, пабудаваны каралём польскім і вялікім князем літоўскім Стэфаніем Баторыем, вядомым на нашых землях таксама як Сцяпан Батура. Што праўда, лёс знакавага помніка спадчыны быў складаны і застаецца такім дасюль. Астатні значны рамонт там меў месца яшчэ ў 1950-я гады. Аднавядна, даўно прыспеў час аднаўленчых работ. І хто б мог падумаць, што іх доўгачаканы пачатак абудзіць такія жарсці.

Генадзь ВОХІН, Мінск — Гродна — Мінск / Фота аўтара

ПА СЛЯДАХ САНЦІ ГУЧЫ

Сам па сабе Стары замак значна больш старадаўні за часы Баторыя. Першая яго “версія” з’явілася яшчэ ў XI стагоддзі. Але менавіта пры нашадку трансільванскіх ваяводаў, абраным у 1575 годзе каралём польскім і вялікім князем літоўскім, замак дасягнуў піку сваёй велічнасці. Баторый перанёс сюды сваю афіцыйную рэзідэнцыю, і Гродна на пэўны час зрабілася сталіцай адной з самых вялікіх і магутных дзяржаў Еўропы.

Менавіта плён работы ці то італьянскага архітэктара Санці Гучы, ці то Скоты з Пармы і задумана аднавіць паводле праекта Уладзіміра Бачкова, які не першае дзесяцігоддзе займаецца гэтым помнікам беларускага дойлідства. Аднак рэалізацыя архітэктурных напрацовак усё адкладалася і адкладалася.

Неабходнасць рамонтнага ўмяшчальства ў замак адразу выявілі ўзброеныя вокамі. Яшчэ ў 2014 годзе там правалілася паллога. Відаць, гэта і было тым знакам, што далей пераносіць рэстаўрацыю — чытай, неадкладнае ратаванне — болей няма куды. І вось, сёлае прыпынення праз брак фінансаў работы нарэшце аднавіліся — што адразу выклікала крытыку ў адрас Уладзіміра Бачкова.

У сваіх шматлікіх публікацыях і каментарыях малады гісторык Мікола Волкаў указвае на шэраг неапабудаваных прапанаванага рашэння рэальнаму гістарычнаму абліччу помніка беларускага дойлідства. Чутны галасы, што рэстаўрацыя замка — гэта адкрытая фальсіфікацыя. Больш за тое, бянтэжыць тая частка праекта, якая прадугледжвае “знішчэнне” іншых гістарычных пластоў аўтэнтчнай архітэктуры, што не адпавядае часам Баторыя, але ж не менш важна для мінуўшчыны і самога

замка, і Гродна. Пры гэтым плануецца дабудаваць новыя аб’екты, гістарычная абрунтаванасць якіх выклікае больш чым апраўданна сумневы. Да ўсяго, Бачкову прыгадалі і мінулыя грахі: менавіта ён у свой час ініцыяваў з’яўленне ў Нясвіжы “няправільнага” завяршэння вежы, якое потым давялося мяняць.

Не так даўно навуковым кіраўніком стаў галоўны архітэктар праекта інстытута Гроднаграмадзянпраект Алег Шымбарэцкі. Ён добра знаёмы з творчасцю Гучы, вывучаў яго спадчыну ў Польшчы. Аднак на ход падзей гэтае прызначэнне асабліва паўплываць не павінна.

— Малаверагодна, што сама па сабе змена навуковага кіраўніка даць нейкі плён, — сцвярджае Мікола Волкаў. — Тым больш, праект ужо зацверджаны і, галоўнае, на яго распрацоўку былі выдаткаваныя велічэзныя грошы.

І сапраўды, Алега Шымбарэцкага можна назваць папярэднікам Уладзіміра Бачкова: ён працягнуў тэрмін працаваў з ім разам і падзяляе яго погляды.

— Я як навуковы кіраўнік працягваю рэалізацыю праекта свайго папярэдніка. — Кажы ён. — Вядома, у мяне ёсць сваё разуменне некаторых асобных элементаў, фрагментаў і дэталю, але сама ідэалогія я не маю права змяняць.

Аднак ці усё так дронна і адзначна? Дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея (а менавіта ён з’яўляецца “гаспадаром” замка) Юрый Кітурка лічыць, што наўрад ці варта згучаць фарбы:

— Я таксама не ва ўсім быў згодны з пазіцыяй Уладзіміра Бачкова, але чым больш паглыбіўся ў тэму — і ў працэс распрацоўкі, і ў рэалізацыю рэстаўрацыйнага праекта, — тым больш яе прымаю. Вельмі цяжка знайсці годную альтэрнатыву гэтым

прапановам. Але і аргументы, якія выказваліся супраць зацверджанага праекта, тая ж заўвага Міколы Волкава, таксама маюць права на існаванне. Іншая справа, што і ў аднаго боку, і ў другога ёсць як свае довады, так і свае хібы. Бо тых крыніц, якія мы маем на сёння — і археалагічных, і архіўных — недастаткова для таго, каб з пэўнасцю сцвярджаць, якім у той час быў замак.

Па словах дырэктара, архіўныя крыніцы, да якіх звяртаецца Мікола Волкаў, недасканалыя і невычарпальныя. Дакладна рэканструяваць “як усё было” па такіх апісаных надзвычайна складана. Да ўсяго, у 2014 — 2015 гадах у замак знілі тынкоўку, што дало магчымасць правесці грунтоўную даследчую работу. І яе вынікі пацвердзілі: Бачкоў у сваім праекце сапраўды “ішоў па слядах” Санці Гучы.

— Зыходзячы з майго разумення рэалізацыі замка ў часы Стэфана Баторыя, я не маю сур’ёзных крытычных заўваг да праекта, — дадае дырэктар музея, — хаця ў мяне і ёсць сваё меркаванне па асобных знойдзеных артэфектах, канструктыўных падыходах і выкананых, па рэалізацыі пэўных элементаў вонкавага выгляду і габарытных памераў. Ёсць моманты, якія выклікаюць сумневы і ў мяне, і ў гісторыкаў, і ў археолагаў.

Да ўсяго, які падкрэслівае Алег Шымбарэцкі, праект рэканструкцыі і ўзнаўлення Старога замка неўспына дапрацоўваўся з улікам усіх новых звестак — напрыклад, археалагічных даследаванняў:

— Уладзімір Бачкоў пастаянна карэктаваў і змяняў свой першапачатковы эскіз. Той варыянт, які калісьці выстуляўся ў выглядзе “карцінак”, спазнаў вельмі істотныя карэктывы.

З іншага боку, як адзначае Мікола Волкаў, мы не ведаем усіх гэтых змяненняў,

таму не можам і абрунтаваць прыняццё або крытыкаваць цяперашні выгляд праекта. На думку гісторыка, уся праблема ў тым, што гэтыя “дапрацоўкі” албываюцца, абмяркоўваюцца і зацвярджаюцца кулуарна. Як ні дзіўна, пра тое самае казаў і яго апанент — сам Алег Шымбарэцкі:

— Калі паўстала пытанне пра ўзнаўленне работ на Старым замку, мы прайшлі экспэртыз, і паводле заўваг былі ўнесены змяненні, часам даволі значныя, і ў плане выкарыстання матэрыялаў, падыходу да афармлення... Таму на сёння рабочая дакументацыя па першай чэрзе рэстаўрацыйных работ на Старым замку, выкананая ў адпаведнасці з канцэпцыяй Уладзіміра Бачкова, адрозніваецца ад усіх выяваў і макетаў, якія ёсць у шырокім доступе. Гэтая дакументацыя з’яўляецца ўласнасцю зачыска — галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама, — і дэталёва, на жаль, пакуль не публікавалася. Толькі ў выглядзе фрагментаў.

“ГІСТАРЫЧНА” — ПАНЯЦЦЕ УМОЎНАЕ

Як сцвярджае эксперт Міжнароднай Рады ICOMOS доктар гуманітарных навук Сцяпан Стурэйка, у сітуацыі вакол рэстаўрацыі Старога замка ў Гродне не варта занадта звужаць фокус ці вылучаць толькі пэўныя “асобныя” бакі, нават калі яны і вартыя крытыкі:

— Я б прапаноўваў не разглядаць гэтую рэстаўрацыю выключна праз прызму супрацьстаяння гістарычна — негістарычна, — кажа Сцяпан Стурэйка, — Першае, на ўсе сто працэнту “гістарычна” наогул не бывае, гэта міф! Па-другое, для мяне спадчына — перадусім не старыя камяні, але камунікацыя паміж людзьмі, якая мусіць мець месца тут і цяпер. Гродзенскі Стары замак у тым выглядзе, якім мы яго ведаем і хацелі б ведаць у будучыні — як і любая іншая культурная каштоўнасць, — гэта выключна вынік працэсу дамаўлення паміж самымі рознымі зацікаўленымі бакамі: гісторыкамі, грамадствам, уладай, архітэктарамі, музейшчыкамі, мастакамі і гэтак далей. Дык вось, з’яўленне камунікацыі да наўпростых апазіцый, які сёння гэта шмат кім прапаноўваецца, і выдзе акураг да

паніжэння якасці зносінаў, стварэнне чарговых канфліктаў. Тое, што яму надаецца столькі ўвагі — правая слабасць сацыяльнага праектавання рэстаўрацыі. У нас гэтым не вучаць, можа, нават і патрэбы не адчуваюць. Вынік навідавоку!

Як тлумачыць Сцяпан Стурэйка, вярта нарэшце рэальна вырашыць праблему рэстаўрацыі замка і стварэння музейнага цэнтру на яго базе. Толькі віртуальнымі спробамі гэтага дасягнуць немагчыма — трэба рабіць шпосы канкрэтнае:

— Давайце паглядзім на праблему з іншага боку: амаль трыццаць гадоў цягнулася гэтая гісторыя, і вось нарэшце нешта пачало адбывацца. Даследаванні, археалогія, занджы, выяўленне жывапісу — усё гэта старая добрая класічная рэстаўрацыя архітэктуры. У Гродне такога вельмі мала, таму можна радавацца,

нічыя работы, парушаецца культурны слой, — тлумачыць Юрый Кітурка. — Пытанне толькі, каб археолагам далі магчымасць папярэдне яго даследаваць. І хаця гэтыя “затрымкі” ў плане фінансаў і часу даволі значна ўскладняюць работу будаўнікоў, у нас дасягнутае пагадненне, што вывучацца мае культурны слой цалкам на глыбіню катлавана і нават болей. Па магчымасці будуць закладзены шурфы аж да мацерыка.

Згодна з рэстаўрацыйнымі планами, аблічча замка даволі моцна зменіцца. Натуральна, зменіцца і сама экспазіцыйная плошча размешчанага ў ім музея, і яе напавненне. Калі цяпер тут выстаўлены артэфекты, якія апавядаюць наведвальніку пра “прыроду і экалогію” і старадаўнюю гісторыю краю, то пасля рэстаўрацыйных работ у гродзенскім музеі плануецца аднаўленне не

толькі экстэр’ераў, але таксама і асобных інтэр’ераў замка. Сярод іх — каралеўскія пакоі часоў Стэфана Баторыя. Але вось толькі шэсць у музея, чым “напоўніць” гэтыя залы?

— Праект жа так і называецца — рэстаўрацыя з прыстасаваннем пад музей! — кажа Юрый Кітурка. — Пры яго распрацоўцы адразу закладвалася аднаўленне інтэр’ераў — і вежаў, і капліцы, і другога паверха, дзе мусяць размясціцца каралеўская спальня і тронная зала. Гэтая задума вельмі добрая, але, на жаль, аднаўленне інтэр’ераў — справа складаная. Бракуе арыгінальных артэфектаў, таму прыйдзецца ствараць наватворы. Асобныя ж памяшканні будуць прыстасаваны пад тэматычныя экспазіцыі з нашых фондаў.

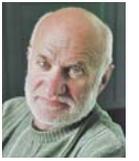
Стварэнню новай экспазіцыі не абы-як паспрыяе даследча-рэстаўрацый-

ны цэнтр, які мае неўзабаве з’явіцца ў структуры музея. Грант на яго стварэнне гродзенцы не так даўно выйгралі ў рамках праграмы транспамежнага супрацоўніцтва “Польшча — Беларусь — Украіна” разам са сваім партнёрам — Музеём Падляшша з суседняга Беластока. Значная частка даволі вялікай сумы пойдзе на набыццё дарагога рэстаўрацыйнага абсталявання, маюць быць уладкаваны маразільная і фумігацыйная камеры для абеззаражвання цвілі і знішчэння шкоднікаў. Таксама грошы будуць укладзены ў павышэнне кваліфікацыі супрацоўнікаў. Дый штат рэстаўратораў плануецца павялічыць у лаўтара разы. Да таго ж, рэгіянальны цэнтр будзе працаваць з усімі музеймі вобласці. Бо, як вядома, бяда “малых” музеяў — адсутнасць рэстаўратораў у штатах.

Дзяжурны па нумары

Захоўваць ці прапагандаваць?

Беларускія музейшчыкі, якія актыўна змагаюцца за прыцягненне аўдыторыі, могуць вельмі здзівіцца, даведаўшыся, што ў некаторых іх замежных калег зусім іншыя праблемы: як абмежаваць доступ наведвальнікаў, каб захаваць каштоўныя артэфекты? Зрэшты, падобныя клопаты ўжо хутка павінны з’явіцца і ў нас.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

няйначай як футурыстычны.

Днямі я меў гаворку з чалавекам, які нядаўна наведваў сталіцу Аўстрыі. У Вене праходзіў еўрапейскі кангрэс па пэўным раздзеле медыцыны, мой суразмоўца быў у складзе беларускай дэлегацыі. Гэта ягоны першы выезд за мяжу на навуковае сумоўе. Ён бачыў Берлін, Парыж, Кракаў, Ліверпуль, Бялград, сталіцы і значныя гарады постсавецкай прасторы, ды і ў Вене быў раней. Звычайна па вяртанні я яго пытаюся, што цікавага з ягоных замежных назіранняў можа быць скарыстана ў нас, у Беларусі.

Сярод музеяў Вены майму суразмоўцу запамніўся Музей Зігмунда Фрэйда. Гэта кватэра, у якой Фрэйд жыў і працаваў на працягу 47 гадоў. Тут нібы спынены час. Такім было жытло асоб, прыналежных да сярэдняга класу, на мяжы XIX і XX стагоддзяў. Цікава, што згаданы музей не гоніцца за звышрэнтабельнасцю, не імкнецца прыцягнуць як мага болей наведвальнікаў, зарабіць як мага болей грошай. Трапіць у яго не так проста. Нават не ўсе ўдзельнікі медыцынскага кангрэса здолелі гэта зрабіць, а толькі тыя, чья спецыялізацыя мае дачыненне да псіхааналізу. Чаму так?

Вена ўражае. І не толькі сваёй гістарычнай часткай, але і новай архітэктурай. Праўда, тое новае знаходзіцца на дастатковай адлегласці ад славутых помнікаў дойлідства, каб не разбураць існуючай гармоніі, не канфліктаваць з вобразам шыкоўнай еўрапейскай сталіцы, што складваўся на працягу стагоддзяў. У Вене ёсць нават будынак па праекце славутай Захі Хадзід. Гэта, па словах майго суразмоўцы, дзіўна, бо ён заўжды лічыў, што такія будынкі можна ставіць альбо ў чыстым полі, альбо ў асяроддзі, якое толькі яшчэ фармуецца. Смелыя, агрэсіўныя, на мяжы фолу архітэктурныя формы аўтарства Хадзід цалкам натуральныя там, дзе мегалісі паўсталі з рыбакіх вёсак побач з нафтавымі палямі, але не ў старой Еўропе, дзе іншы раз нельга камень пасуныць без паргозы разбурыць гармонію стагоддзяў. Мінск ступае па культурнай насычанасці многім іншым сталіцам, але і ў нас не ўсякі хайтэк прыжываецца.

Высветлілася, што для гэтага музея вызначаны аптымальны рэжым работы і, так бы мовіць, максімальная прапускная здольнасць. Калі наведвальнікаў будзе замнога, дык можа разбурыцца мікраклімат, і пад паргозай апынецца гістарычная аўтэнтыка. Музей, безумоўна, зарабляе сякую-такую капейчыну. Білет каштуе 10 еўра. Але галоўнае, падкрэслівае суразмоўца, не заробак, а захаванне аўтэнтыкі. Сама яе наяўнасць прыносіць гораду і краіне большы прыбытак, чым бязлітасная эксплуатацыя гістарычнага аб’екта.

Пры тым, што ў музеі акрамя пастаяннай экспазіцыі ладзяцца спецыяльныя выставы, у якіх раскрываецца ўплыў тэорыі Фрэйда на медыцыну, сацыялогію, мастацтва і культуру ўвогуле.

Паўсюль і заўжды перад музейшчыкамі стаіць дзіма: захоўваць ці прапагандаваць. Ёсць такі клопат і ў музейшчыкаў Беларусі. Рэгуляваць наплыў турыстаў, прынамсі, не перашкодзіла б у музейных комплексах Міра і Нясвіжа. Вось у Музеі Фрэйда засяродзіліся на захаванні. Зрэшты, у Вене і акрамя яго хапае цікавага.

Астатні значныя рамонт у Старым замку меў месца яшчэ ў 1950-я гады.

назапашваць вопыт, аналізаваць. Гораду гэта адназначна патрэбна. Я думаю, што працяг даследаванняў дасць яшчэ не адну нагоду для ўдакладнення бягучага праекта. І да іх трэба ставіцца спакойна: такое жыццё.

КАРАЛЕЎСКИ ПАКОЙ — 3 НУЛЯ

У звязку з запланаванай рэстаўрацыйнай выклікае занепакоенасць і захаванне арыгінальных камяніц — работы мусяць весіцца на небяспечным абрыве. Прыклад блізкай адтуль Каложы, якая ў выніку апаўзання схілу некалі страціла частку сцен і дагэтуль працягвае “спаўзаць” у Нёман, толькі памацоўвае гэтыя страхі. А ўмацаванне схілу адназначна прывядзе да безваротнай страты багацця археалагічнага слою.

— Зразумела, што ў тым месцы, дзе выдчуца будаў-

Вядомы пастулат абвяшчае: загадка віншаваць чалавека з днём нараджэння не прынята. Народны артыст Беларусі Анатоль ЯРМОЛЕНКА некаторыя аксіёмы правярае на асабістым досведзе, таму і дазволіў “К” прамовіць словы прывітання, прызнання, падзякі ў свой адрас не чакаючы 15 лістапада. Зрэшты, словы юбіляру былі сказаны і іншыя.

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара

гуляць — дык гуляць

— Анатоль Іванавіч, а вы хто ў сучаснай айчынай поп-музыцы — генерал, маршал, генералісімус?

— З такога вось пытаннечка пачынаем, так? Ну ты даў: што ж, я сам сабе буду званні прысвойваць? Скажучы потым: “Ярмоленка ўжо зусім... таго”. Так, хтосьці кажа пра мяне — мэтр, хтосьці — “сантымэтр”. Абсалютна не “паруся” з нагоды “цэтлікаў”. Я — артыст, які любіць сваю справу.

— Ансамбль “Сябры” якім-небудзь асаблівым чынам адзначае дні нараджэння свайго мастацкага кіраўніка?

— Збіраемся, разліваем, гаворым за жыццё, “адпачываем” трохі. Так і гэтым разам, хутчэй за ўсё, будзе. Без усялякага пафасу, якога не трываю. Мы ўсе нармальныя пацаны, столькі гадоў разам! Вылузвацца адзін перад адным? Я цябе малю...

— І ўсё ж: які падарунак, што мае дачыненне да музыкі, вы хацелі б атрымаць? Можна, не гэтым разам, а на наступную... круглую дату?

— Самыя дарагія для мяне музычныя падарункі я рабіў сабе сам. На саракапяцігодзе купіў васьміканальны студыйны магнітафон “Фостэк” — каласальны грошы ён каштаваў. А на пяцідзесяцігоддзе расійскія сябры-бізнесмены вырашылі набыць мне “Мерседэс”, пра што і праінфармавалі. Я кажу ім: “Лепш камп’ютарную лічбавую студыю”. І тысяч на пяцьдзесят долараў я панакупляў апаратуры і абсталявання, лепшая студыя тады ў краіне была. Так што калі хтосьці захоча сам мне падарыць што-небудзь з музычнага, хай мае на ўвазе вышэйсказанае.

— Напэўна, у гонар юбіляра ў сямейным коле будзе накрыты святочны стол. А каб гэта быў стол музычны, які б “стравы” на ім стаялі? Які кансэрт на вашых заяўках замовілі б?

— Тэтыя песень, што я слухаю ў сваёй машыне: Юрыя Антонава, Аляксандра Разенбаума, Pink Floyd, Led Zepelin. Люба Успенская — пад настрой, а чаму не? Рыгор Лепс. “Я шчаслівы як ніхто, я шчаслівы гадоў ужо сто...”

ШТО ЁСЦЬ НАША ЖЫЦЦЁ?

— А “Самы лепшы дзень” Лепса памятаеце?

— Хоцаш спытаць, які ён у мяне быў? Усё самае лепшае

Шчаслівы як ніхто

Сапраўды народнаму артысту Беларусі Анатолію Ярмоленку спаўняецца 70!

звязана з сям’ёй: нараджэнне дзяцей, унучкі, унукаў. А музычныя лепшыя дні... Ну, напрыклад, гады маёй службы ў войску, калі я трапіў у Ансамбль песні і танца Дома афіцэраў Бакинскай ваеннай акругі супрацьпаветранай абароны — у калектыве, салістам якога калісьці быў Муслім Магамаеў. Ён, дарэчы, у канцы 1960-х, будучы ўжо зоркай савецкай эстрады, спяваў часам з намі. На рэпетыцыі прыходзіў і малады кампазітар Палад Бюльбюль-аглы, аўтар некаторых песень Магамаева. Памятаю як мы,

наў каго трэба, і мне далі магчымасць набыць кааператыўную кватэру ў Мінску.

— У біяграфіі “Песняроў” быў найцяжэйшы перыяд. Можна быць, і не адзі. А ці даганялі “Сяброў” нялёгка творчыя і не толькі крызісы — калі, дапусцім, не было годнага матэрыялу, унутраныя канфлікты ўспыхвалі?

— Зусім-зусім ужо чагосьці таку не ўзгадаю. У Колі Сацура — кампазітара і музычнага кіраўніка ансамбля, зусёды былі ў загашніку свежыя песні. Іншыя хлопцы нешта склада-

яму “да пабачэння”. Мне не патрэбныя ў “Сябрах” тыя, хто гатовы выконваць усё, што заўгодна, абы добрыя грошы плацілі. Мне патрэбныя тыя, хто цалкам падзяляе нашу творчую ідэалогію. Пры гэтым я дазваляю музыкантам падрацоўваць і на баку, выконваючы зусім іншы рэпертуар. Абы гэта не ішло на шкоду асноўнаму калектыву. Я, увогуле, мяккі чалавек. Хоць і дыктатар, але... лірычны.

— А чаму “Сябры”, у адрозненне ад “Песняроў”, ніколі не зварталіся да вялікіх музычных формаў?

— Разумееш, “Песняры” ўсё-такі былі ў прывілежаваным становішчы, калі кідаліся ў буйныя формы, аддаючы працы над імі досыць вялікую колькасць часу. Яны выконвалі дзяржаўны заказ, гэта не адбівалася на іх зарплатце. Іншаму беларускаму калектыву, задумай ён пайсці тым жа шляхам, гэта зрабіць наўрад ці дазволілі б, хоць бы з тых жа фінансавых меркаванняў. І потым, ідэалогія наша была цалкам канкрэтная — песні, разлічаныя на шырокую публіку. “Песняры”, між іншым, звартаючыся да рок-опера, глядэча гублялі і ў выніку зноў вярталіся да песень. Дарэчы, мы аднойчы паспрабавалі нешта такое зрабіць, на вершы Эдуардаса Межалайціса, але нічога талковага не атрымалася.

ЁСЦЬ ТРЫ КІТЫ

— У гісторыі беларускай (і савецкай, вядома) папулярнай музыкі назавуць застанецца “святая тройца” — “Песняры”, “Верасы” і “Сябры”: тры кіты. Кагосьці з сённяшніх нашых ка-

лектываў ужо можна да іх дадаць?

— Цяжка сказаць. Тры, як ты кажаш, кіты калі з’явіліся? Калі інфармацыйнае поле было іншым — пара тэлевізійных каналаў, дзве музычныя перадачы, радыё “Маяк”, мясцовае радыё, два нейкія музычныя друкаваныя выданні. Калі артыст трапляў у “скрыню”, пра яго напісалі ў газете — усё, заўтрашня папулярнасць яму была забяспечана. Далей трэба было толькі ёй адпавядаць, рухацца наперад, адпрацоўваць аванс. Што “кіты” і рабілі. Цяпер ледзь не кожны дзень з’яўляецца новы выканаўца, новая песня. Хто ўстаіць, хто замацуе свае пазіцыі новай цікавай творчасцю, пройдзе выпрабаванне славай, спакусамі, часам — у таго ёсць шанцы кімсьці там стаць. З’яўляліся вельмі таленавітыя хлопцы, але колькі іх было? І дзе яны цяпер? Дзе тыя, хто сыходзіў з “Сяброў”, кажучы, што ў ансамблі ім не даюць дыхаць? Вельмі мала хто з іх рэалізаваўся па вялікім рахунку.

— Пакідаючы за дужкамі “Сяброў”, за апошнія гадоў пяць у айчынай эстраднай музыцы ці былі такія песні, якія вас па-сапраўднаму кранулі?

— Мне падабаецца тое, што робіць гурт “J:морс”.

— Паспявайце што-небудзь з яго, калі ласка.

— Злавіў, так? Бачыш, ёсць песні, ёсць! Але спяваюць іх не тыя і не так, таму і не “выстрэляваюць” яны. Раней песні пісаліся на канкрэтных выканаўцаў, улічваючы іх магчымасці, спецыфіку, харызму нават. А цяпер кампазітары ды аранжыроўшчыкі такога напрыдумляюць, такога ўсяго панапіхваюць — прыгожыя, на іх думку, — што за іх “працай” і песні ўжо не відаць. Спецыяльна намудраваць, здзіўніць — такую яны ставяць перад сабой задачу. А паспрабуй-ка хіт скласці... Ён жа якім павінен быць структурна? Куплет, прыпеў, куплет, прыпеў. Абавязкова некалькі секвенцый. Паслухай папулярныя старыя песні, яны так і будаваліся. І мы сёння так працуем.

ПОЎНЫ РЭНЕСАНС

— З гадамі вам стала спяваць цяжэй, тэмбр голасу памяняўся?

— Мне здаецца, я ўсё лепш і лепш спяваю! Сур’ёзна. Калісьці нават камплексаваў з-за свайго голасу, потым... прывык да яго. Ты не думай, што я такі стары пені і люблючы сабой, а на іншых увагі не звяртаю. Мне Анатоль-малодшы пастаянна нешта новае з музыкі падсочвае, нейкіх новых заходніх “зорак”. Я падглядаю штосьці ў іх, падслухваю. Вучуся, адным словам.

— Які наогул цяпер перыяд у вашым жыцці?

— Шчаслівы перыяд усведамлення свайго аўтарытэту. Ну, вось, ты зноў усміхаешся. Добра, пра іншама скажу. Перыяд усведамлення ўласнага досведу, больш засяроджанага праслухоўвання да іншых людзей. І працягу пошуку зерня праўды. Рэнесанс, карацей кажучы. Добра, зноў заўсміхаюся, давай заканчваць інтэрв’ю.

— Фестываль у Віцебску сёле праходзе ўжо ў 30-ы раз...

— Яго цяжка пераацаніць. Калі я акідаў позіракам тых аўтараў, танцоўшчыкаў, якія прайшлі праз яго, разумею, што ўсё мастацтва сучаснага танца на нашай постсавецкай прасторы калі не прама, то ўскосна вырастае з фестывалю. Мне складана ўсвядоміць і зразумець, як столькі часу ён існуе. Улічваючы мой характар, каб я быў яго дырэктарам, то даўно б ужо ўсё кінуў (*усміхаецца*). Жалезабетонны характар намесніка генеральнага дырэктара па спецыяльных праектах Цэнтра культуры "Віцебск" Марыны Раманоўскай дзаваліе ёй кожны год, нягледзячы на ўсё цяжкасці, рабіць фестываль. Часам насуперак, а не дзякуючы.

Калі я думаю пра маё пакаленне, тых, хто трохі старэйшы за мяне і пра маладых харэографістаў, якія цяпер набіраюць імкліва сілу, магу з упэўненасцю сказаць, што ўсе мы родам з Віцебска.

— Ці расце ўзровень удзельнікаў з году ў год?

— Гэта так. У цэлым, выканальніцкае майстэрства расце. Калі паглядзець запісы балетаў 100-гадовай даўніны, то цяпер яны ў многіх выкліччуць гамерычны рогат. А на той час гэта былі вялікія майстры. Мы павінны разумець, што віцебскаму фестывалю 30 гадоў, і гэта супастаўна. Хоць мастацтва — суб'ектыўная рэч і не вымяраецца ў якіх-небудзь адзінках. Судзіць можна толькі па наяўнасці таленту.

— А што Вы скажаце пра нааўненне праграмы?

— Праграма вельмі моцная! Такой афішай можа пахваліцца не кожны фестываль. У дзень адкрыцця будзе паказаны фільм "Пасля цябе", дзе галоўную ролю сыграў Сяргей Бязрукаў. Цікавы аднаактовы балет-фантазію пакажа тэатр "Балет Яўгена Панфілава". А я прадстаўлю ў рамках фестывалю спектакль у адной дзеі "Доўгі калядны абад" на музыку Антонія Вівальдзі. З улікам таго, што кошты даволі дэмакратычныя, білеты разляцеліся за некалькі дзён.

— Ведаю, што не толькі фестываль у Віцебску паспрыяў вашаму прыезду ў Беларусь. 30 кастрычніка ваш педагог Вялічцін Елізар'еў адсвяткаваў юбілей. Узгадаеце сваю першую сустрэчу?

— Доўга яе памятаю. Гэта было ў 1991 годзе, калі я прыехаў у Вялікі тэатр Беларусі на прагляд з мэтай застанца працаваць. Усе артысты балета, якія скануюць вучылішча, ездзяць па розных тэатрах на прагляды. Да Вялікага тэатра Беларусі я паспеў паказацца і ў Міхайлаўскім, і ў Марынінскім тэатрах, а таксама ў Барыса Эфмана і ў Леаніда Якабсона. З упэўненасцю магу сказаць, што на той момант, калі я ехаў у Мінск, у мяне не было ніякага п'етэту; я ехаў да чарговага харэографа ў чарговы тэатр. Вялічцін Мікалаевіч прыйшоў на ўрок класічнага танца глядзець мяне. І ўзяў на працу.

Імя харэографа, народнага артыста Малдовы, заслужанага дзеяча мастацтваў Украіны Радэ Паклітару вядома ва ўсім свеце. Менавіта ён узначальнік журы, якое будзе ацэньваць канкурсантаў на XXX Міжнародным фестывалі сучаснай харэаграфіі, што адкрыецца ў Віцебску 15 лістапада. Пра фестываль, любімага настаўніка і "Кіеў-мадэрн-балет" распавёў харэограф у інтэрв'ю "К".

"Усе мы родам з Віцебска"

— Які ён педагог?

— Усе артысты, якія працавалі з Вялічцінам Мікалаевічам, траплялі пад уплыў яго неверагоднай волі і характару. Ёсць рознага кшталту творцы, а ён чалавек, які заўсёды дамінуе над артыстам. Нават не ўнікае і думкі, што можна проста стаць яго сябрам. У Елізар'ева было ганаровае званне сярод артыстаў — шэф (*усміхаецца*). Ён на працягу ўжо сямі гадоў не працуе ў тэатры, але калі мы з артыстамі старога пакалення сустракаемся і размаўляем, кажам: "А шэф дзе?" Хоць ён ужо нікому ніякі не шэф. Ён наш любімы настаўнік і харэограф.

— Чаму найперш вас навучыў Елізар'еў?

— Ён навучыў мяне працаваць заўсёды, нягледзячы ні на што, і не чакаць натхнення. Бо яно — пошласць.

— Вы 10 гадоў прапрацавалі ў трупі Вялікага тэатра Беларусі. Чаму ў вас не складалася з кар'ерай артыста балета?

— Я ўжо меў дыплом балетмайстра і працягваў танцаваць, але ніколі не лічыў сябе танцоўшчыкам катэгорыі А. У адрызненне ад маёй мамы, якая і да гэтага часу думае, што ўва мне памёр Міхаіл Барышнікаў. Я быў добры кардэбалетны танцоўшчык. Мог выконваць розныя характарныя партыі: Ганса ў "Жызэлі" Адольфа Адана, Гірэя ў "Бахчысарайскім фантане" Барыса Асаф'ева і іншыя. Па прабаванні сваёй былой жонкі (мы з ёй і цяпер у добрых адносінах) я пайшоў вучыцца ў Беларускае дзяржаўнае акадэмію музыкі. Скончыў яе па спецыяльнасці "харэограф". Хоць заахвочвальным матывам для вучобы было зусім не жаданне тварыць вялікае балетнае мастацтва, а ўсяго толькі спосаб пазбегнуць арміі (*смяецца*). Здавалася б, зусім утылітарная нагода, а ў выніку яна прывяла да змены ва ўсім маім жыцці, і я знайшоў сваё прызыванне. А пазней наступіла прапанова ад кіраўніцтва Нацыянальнага тэатра оперы і балета Рэспублікі Малдова імя Марыі Біешу стаць галоўным балетмайстрам, мне на той момант было 29 гадоў. Я зразумеў, што думаць не трэба, і пагадзіўся.

— За 10 гадоў, што вы танцавалі на сцэне, ці з'яўлялася ў вас жаданне што-небудзь стварыць?

— Я першадручна нешта стваріў, але гэта было звязана не з маім уласным жаданнем: трэба было стварыць па заданні Вялічціна Мікалаевіча. Калі ты ў панядзелак на першую па-

“Я сустрэўся са сваім сябрам, які працуе ў канцылярыі балета ў вашым тэатры. І ён скардзіўся мне, што ў яго шмат працы. А я ў сваім тэатры раблю ўсё: пачынаючы ад складаў выканаўцаў, заканчваючы пастаноўкамі. Харэограф Паклітару нашмат больш працуе ў Excel, чым у зале.”

ру не прыносіў гатовы нумар, то жыццё тваё заканчвалася (*усміхаецца*). Неяк я паставіў па-дэ-дэ на музыку Бенджаміна Брытэна, паказаў яго ў зале, ён зрабіў сякія-такія заўвагі. А потым да мяне пачалі падыходзіць мае аднакурснікі і казаць, якія добры нумар. Да гэтага моманту я нічым не вылучаўся з агульнай масы студэнтаў. Калі ты разумееш, што зробленае табой падабаецца не толькі табе, гэта прымушае працаваць хоць бы для таго, каб пачуць гэтыя словы зноў. З тых часоў ланцужок цягнецца і не спыняецца, нягледзячы на статус, званні, узрост. Як казаў вялікі Марыс Бешар: "Ты працуеш для таго, каб вабіць".

— Радэ, як з'явілася жаданне стварыць уласны тэатр "Кіеў-мадэрн-балет"?

— Пасля таго, як мяне звольнілі з Нацыянальнага тэатра оперы і балета Рэспублікі Малдова імя Марыі Біешу, я пяць гадоў быў вольным мастаком і працягваў ставіць спектаклі на розных сцэнах. Да прыкладу, у Вялікім тэатры Расіі паставіў балет "Рамза і Джульета" ў 2003 годзе. Потым з'явілася прапанова ад кіеўскага мецэната Уладзіміра Філіпава стварыць свой аўтарскі тэатр. Гэта менавіта тая прапанова, ад якіх не адмаўляюцца. І ў 2006 годзе на свет з'явілася маё галоўнае дзеішча — "Кіеў-мадэрн-балет". Гэта мой дом, сям'я, галаўны боль, перажыванні... Адзінае, што я магу назваць па-сапраўднаму годным са зробленага за ўсё сваё жыццё.

— Ведаю, што вы ў тэатры не толькі харэограф-пастаноўшчык, але і кіраўнік.

— У нас невялікі штат, таму даводзіцца быць шматфункцыянальным. Я сустрэўся са сваім сябрам, які працуе ў канцылярыі балета ў вашым тэатры. І ён скардзіўся мне, што ў яго шмат працы. А я ў сваім тэатры раблю ўсё: пачынаючы ад складаў выканаўцаў, заканчваючы пастаноўкамі. Харэограф Паклітару нашмат больш працуе ў Excel, чым у зале. Гэта не вельмі добра. Праўда, цяпер у нас пачаўся цікавы працэс, мы ініцыявалі яго год таму, па вылучэнні нашага тэатра ў асобную структурную адзінку. Дэ-факта, тэатр існаваў і з'яўляўся гонарам краіны, але дэ-юрэ, нас не было. Кіеўскі муніцыпальны тэатр оперы і балета для дзяцей і юнацтва — месца, дзе мы ўсе працуем. Думаю, што з новага года мы пачнем функцыянаваць як муніцыпальны акадэмічны тэатр "Кіеў-мадэрн-балет". І там ужо будзе генеральны дырэктар і мастацкі кіраўнік. Ва Украіне гэта адна пасада. Мая прыныповава пазіцыя, якой многія дзівяцца, што яе будзе займаць Уладзімір Мелянчук. Я ж буду галоўным балетмайстрам. Гэта маё свядомае рашэнне.

— Наколькі вы былі патрабавальныя пры выбары артыстаў у трупі?

— У нас першыдычна праходзіць кастынгі па даборы артыстаў. Усё пачынаецца са станка і заканчваецца маёй харэаграфіяй. Я абавязкова ўключаю розныя гаворкі, смех, крыкі... Як ні дзіўна, акадэмічныя артысты вельмі заціснутыя, калі чуюць рознага кшталту гукі. Яны прыгожыя, але маўчаць. Мне ж патрэбныя артысты, якія не баяцца нічога: трэба будзе гарлапаныць — яны гарлапаныць, памерці — памруць.

— З якой пастаноўкі пачаўся ваш тэатр?

— Нягледзячы на маю нелюбоў да дакладных дат, я памятаю, што 25 кастрычніка 2006 года албылася прэм'ера балета ў двух серыях "Кармэн ТВ". Нядаўна мае адсвяткавалі 11-годдзе тэатра.

— Вы часта берацеся за класіку — "Лебядзінае возера", "Шчаўкунок", "Жызэль", але пераасноўваеце яе па-новаму.

— Для нашага глядача тое можа здацца нейкай адвагай і наватарствам. На самой справе гэта агульны суветны брэнд, і многія харэографы класа А зрабілі сабе на гэтым імя: Матс Эк, Мэцью Борн, Аляксандр Эрман і іншыя. Мы ў гэтым плане трохі адстаем.

— На ваш погляд, аналаг "Кіеў-мадэрн-балета" ці магчыма было б стварыць у нашай краіне?

— Вядома. Для гэтага павінны супаці дзве рэчы: тапленавіты харэограф з добрымі арганізацыйнымі здольнасцямі і грошы, якія дазволілі б тэатру існаваць. Нам у гэтым плане панашавава, што быў Уладзімір Філіпаў. Праўда, і харэографы, якія могуць стварыць паўнацэнны спектакль — рэдкія стварэнні.

Іна КОРСАК
Фота Міхаіла НЕСЦЕРВА

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — Рагачоў —
Мінск / Фота аўтара

Здавалася б, ужо настолькі тоўстая мая скура, столькі пабачылі ў жыцці мае вочы, з якімі толькі людзьмі і пра што толькі ні гутарыў я ў розных мясцінах, а вось... зачэпіла мяне нешта ў Рагачове! Быццам бы і нічым сенсацыйным горад мяне не ўразіў, ніякіх неймаверных сустрэч не прапанаваў, пранізлівых прызнанняў не паднёс, а, ідзі ж ты, сістэма мая нервовая трохі ўскалыхнулася. І пакуль я буду гадаць над прычынай таго, што здарылася, вам прапануецца экспрэс-тур па Рагачове з Дзмітрыем Галавачам — мясцовым фота- і відэаграфам, музыкантам гурта TOR.

Пра кузню кадраў і “Прамень” кінасвятла

У Рагачове поле для творчых эксперыментаў ёсць, нават для “прасунутых неандэртальцаў”

“...ДЗЕ ГЭТЫ ДОМ?..”

З усіх аб’яднанняў, якія дзейнічаюць пры Гарадскім доме культуры, яго дырэктар Наталля Дзеглявіч асабліва адзначае наступных перадавікоў: заслужаны аматарскі калектыў “Добры вечар”, народны тэатр (існуе ўжо 55 гадоў!), народны тэатр “Мэтр”, народны вакальны ансамбль “Экспромт”, народны клуб народнай песні “Спеўныя сэрцы” (узрост яго ўдзельнікаў — ад 60 і старэй).

Наогул, фарміраваннем ГДК дазволена ўсё — у рамках разумнага, зразумела, хаця яны ў дадзеным выпадку даволі шырокія. Асноўны творчы прынцып у працы Наталлі Васільеўны — прапануйце, спрабуйце, адважвайцеся, эксперыментайце, рэалізуйце.

— Не чакайце ўказанняў, не сядзіце на месцы, нараджайце новыя ідэі, — агучвае яна сваё крэда. — А калі здарыцца няўдача — у ёй буду вінаватая перш за ўсё я. Перамога ж падштурхне людзей на чарговыя здзяйсненні.

Урэшце, у ГДК наладжаны шчыльныя сувязі з абодвума гомельскімі і бабруйскім тэатрамі і абласной філармоніяй. Адпаведна, жыхары Рагачова забяспечаны і прывязанымі пастаноўкамі, і канцэртамі.

— Ведаецца, што мяне выводзіць з сябе? — нечакана пытаецца спадарыня Дзеглявіч. — Мы працуем з радасцю, з энтузіязмам, з усіх сіл, часам бядзех выхадных, досыць агрэсіўна рэкламуем мерапрыемствы і гурткі, але, аказваецца, у горадзе ёсць тыя, хто пра ГДК нават ніколі не чуў! Хто наогул адарваны ад культуры, каму яна не патрэбна, а калі патрэбна, то ў выглядзе нізкакаснага гумару.

Ніколі не абараняючы гэтых грамадзян ад

Наталлі Васільеўны, адкажу ёй за іх крылатай фразай з фільма “Бумер”: “Не мы такія, жыццё такое”. Некаторыя людзі думаюць адно пра тое, як здабыць хлеб надзённы — і не толькі ў Рагачове. Тут, дарэчы, трэба аддаць належнае дырэктару, якая зарабляе грошы, умела балансуе паміж пракатам высокага мастацтва і, да прыкладу,

дынка, які апошнім разам абнаўляўся 13 гадоў таму, дый тое часткова, а таксама пера- і даабсталявання сваёй установы.

Каментарый Дзмітрыя ГАЛАВАЧА:

— У ГДК дыскатэкі з розных прычын сталі праводзіцца радзей. Я згодны, што гэтая форма адпачынку ў цэлым у Беларусі ка-

субрат “Радзіма”, суседзі ў Рагачоў на фільмы масава ездзіць перасталі. Не вабяць іх больш дзве залы з сучаснымі наваротамі — вялікая на дзве сотні месцаў і 3D — на 46.

Намеснік дырэктара “Праменя” Ігар Старасценкаў самакрытычна заўважае, што іх гукавое абсталяванне магло б быць і лепшым, ды і над абнаў-

вырацоўваюць нас менавіта касавыя карціны: пастаў іх хоць пасярод дня — усё роўна глядач прыйдзе.

Адмовіцца ад прахадных стужак у кінатэатры не могуць, паколькі яны ўваходзяць у адзін пакет з фільмамі камерцыйнымі — замежныя дыстрыб’ютары рэалізуюць іх нашым пракатчыкам толькі на такіх умовах. Тыя, каму цяпер

стаў значна камфортней, але... чым яшчэ, акрамя як блакбастарам, можна сюды завабіць глядача, асабліва маладога? Дпусцім, антыкафэ, наведвальнікам якога будуць даступны бясплатны “вай-фай” і прапанаваны не вельмі дарагія гарбаты з бутэрбродамі. Сцены залаў я б перафарбаваў у больш святочныя колеры, у першую чаргу гэта тычы-

бясспройгрышнай антрэпрызай.

— Хтосьці скажаў пра наш Дом культуры так: кузня кадраў, — мяняе тэму Наталля Дзеглявіч. — І гэта праўда: колькі выхадцаў з яго працуе ў іншых установах культуры горада, у раённых, абласных, па краіне! Мне нашы “выпускнікі” неаднаразова распавядалі, што пры прыёме іх на новую працу “пакупнік” рэагаваў прыблізна аднолькава: “З рагачоўскага ДК? Бярэм адразу!”

А з маладымі спецыялістамі, якія прыходзілі ў ГДК за апошнія гады, дырэктару шанавала не заўсёды: ёй даводзіцца не проста давуцьваць іх, што ўвогуле нармальна, а часам і літаральна перавучваць — а гэта кажа ўжо пра ўзровень падрыхтоўкі ў навуцальных установах. І не заўсёды, прызнаецца Наталля Васільеўна, атрымоўваецца чалавека пераабраць. Сярод іншых яе клопатаў — неабходнасць рамонту бу-

рыстаецца ўсё меншым попытам. Але калі ў Рагачове на яе зусім махнуць рукой, то моладзь, не ўключваючы хоць у якое культурнае жыццё (а такія навалы), мы далагодна пакінем сам-насам з сацыяльнымі сеткамі. І якой яна тады выйдзе (і ўжо выходзіць) у рэальнае жыццё? Ні бэ, ні мэ — “прасунутымі неандэртальцамі” нейкімі. А танцавальныя вечары прадстаўляюць магчымасць юнакам і дзяўчатам непасрэдна кантактаваць адзін з адным. Глядзіць, яны потым і ў гурток які-небудзь зойдуць і затрымаюцца ў ім.

“ДАПАМАЖЫЦЕ, ЛЮДЗІ ДОБРЫЯ! САМІ МЫ НЕ МЯСЦОВЫЯ”

Кіраўніцтва кінатэатра “Прамень” нежартоўна занепакоена: пайшоў адток глядача. Яшчэ амаль год таму ён абслугоўваў і Жлобінскі раён, але пасля таго, як у яго цэнтры аднавіў працу

леннем інтэр’еру задумацца варта. Кампенсаванне грашовыя страты прызначаны два бары. Адзін — звычайны — ужо працуе, другі (з прыстаўкай “кіна-”) — у працэсе запуску. Камп’ютарны клуб таксама ўносіць сваю лепту ў пазабюджэтны фінансавы паток установы. Па выхадных моладзь будуць запрашаць і на дыскатэкі. Аэрахакей і гульнявыя аўтаматы раней прыносілі прыбытак, але не ў такіх аб’ёмах, каб апраўдваць сваё існаванне, таму іх аднойчы і “аптымізавалі”.

— Вось шмат хто кажа: маўляў, у кіно не ходзіць таму, што глядзець няма чаго, — уступае ў гутарку рэдактар рэпертуарнага планавання “Праменя” Марына Саўкова. — І я з імі саідэарная: новая фантастыка падобная на старую, свежая драма — на папярэднюю. Няма нейкага прырыву ў гэтым відзе мастацтва, каб людзі зноў палюбілі яго безаляжна. Тым не менш,

40+, павінны памятаць, як у СССР дэфіцытныя рэчы прадаваліся ў наборы з якім-небудзь шырсажывам, і ніяк інакш. Тут падобны выпадак.

Пра беларускую кінапрадукцыю прысутныя журботна прамаўчалі хвіліну. Ад Ігара Уладзіміравіча і Марыны Мікалаеўны больш за ўсё імгненныя цішыні дасталася экшэну пра братоў. Перапыніла бязмоўе спадарыня Саўкова, успомніўшы апошні баявік “Сляды на вадзе”, які быў “на ўра” прыняты і дарослымі, і дзецьмі. Сустрэча з яго здымачнай групай таксама выклікала ажыятаж (падобныя і іншыя прэзентацыйныя кінамерпрыемствы ў “Прамені” практыкуюць рэгулярна). Але “Сляды...” — на жаль, выключэнне.

Каментарый Дзмітрыя ГАЛАВАЧА:

— Я памятаю стары “Прамень”. Абноўлены ў параўнанні з ім — казка! Ён

На здымках:

- 1 Дзмітрый Галавач.
- 2 У фае кінатэатра.
- 3 Наталля Дзеглявіч.
- 4 Ігар Старасценкаў.
- 5 Марына Саўкова.

ца малой (і пуфікі ў ёй жа ўсталяваў бы).

Наогул, на мой погляд, многія беды “культурнага Рагачова” заключаюцца ў тым, што старымі метадамі, якія ўсё яшчэ практыкуюцца ў некаторых яго ўстановах, апрыйёры немагчыма прыцягнуць мала- і неактыўную ў кантэксце культуры частку моладзі ў гэтую сферу. Для пачатку я б навучыўся размаўляць на яе мове, аж да слэнгу, зразумець, да чаго яна імкнецца, што яе турбуе. І вось так паступова, не спяшаючыся, паспрабаваў бы выбудаваць з ёй дыялог. Не думаю, што яна так ужо крытычна індэферэнтна да культуры роднага горада.

Алег КЛИМАЎ,
Мінск — Жлобін —
Мінск / Фота аўтара

Адкрыцці горада на Дняпры

РЫТАРЫЧНАЕ

У Дзіцячую школу мастацтваў № 1, у якой навучаюць толькі музыцы — на інструментальных і харавым аддзяленнях, мы трапілі ў самы разгар урокаў, але яе дырэктар Ларыса Сухан знайшла час для размовы і адразу “ўзяла быка за рогі” — мабыць, набалела:

— З абнаўленнем інструментаў ёсць пэўныя складанасці. Скажам, нашым піянiна “Беларусь” па трыццаць і больш гадоў. Новыя той жа маркі ўжо даўно не выпускаюцца, а імпарціныя, самі разумеюцца, колыкі каштуюць. Таму выкарыстоўваем у навучанні невялікія электрапіянiна, якія абыходзяцца танней, але гэта таксама істотныя для нас грошы. Многія іншыя інструменты купляем ужо не новымі. І чым далей, тым машыне турбуе: на чым заўтра дзеці будуць наогул граць?

Але на якіх бы цымбалах ні гралі навучэнцы ДШМ, у апошні час пяць-шэсць з іх штогод працягваюць вучобу ў музычных каледжах краіны. Мала гэта ці нармальна пры сярэднім выпуску ў шэсцьдзесят чалавек? Ці сведчыць пра якасць “прадукту” і выкладання ды імпаненні юных музыкантаў і будучых педагогаў застацца ў прафесіі? “Адбіваючыся” ад граду маіх пытанняў, спадарыня Сухан адказвае, падобна, тырадай выпактаванай. Што раней конкурс пры паступленні ў музычныя школы — папярэднікі ДШМ — быў стражэйшым, цяпер нярэдка ледзь-ледзь дабіраюць патрэбную колькасць вучняў; што рынак працы не спраўляецца з працаўладкаваннем усіх пагадоўна малалдых спецыялістаў; што сутыкнуўшыся з жорсткай канкурэнцыяй у барацьбе за вакансіі (а то і з адсутнасцю яе ў далёкім часе і далёкім месцы), з невялікай цікавасцю да сябе як да настаўнікаў або ладзей мастацтва, са сціплай заробатнай платой, спецыялісты перакваліфікаваюцца.

— І ад устаноў культуры патрабуюць лічбы, — рэзюмуе Ларыса Станіславаўна. — Але калі я бачу, што ў нейкі год мы можам парэкамэндаваць ССНУ не пяць-шэсць, а двух-трох сваіх прадстаўнікоў, то лепш атрымаю заўвагу, чым паспрабую падмануць, хай гэта і прагучыць высакамоўна, нашу культуру.

Праблемы ўсе гэтыя застарэлыя, змены адбываюцца, можа быць, не гэтак імкліва, але ў комплексе іх вырашчыць — не падлісць распрадэжэне начальніцкай рукой. А пакуль школа мастацтваў закладвае свет-

Трыццацігадовыя піянiна, барацьба за наведвальнасць і бібліёбусы як панацэя

У Жлобіне ўсё яшчэ жывуць успамінамі пра апошнія рэспубліканскія “Дажынкi”, якія прайшлі тут у 2013-м годзе. Падчас разоў з яго жыхарамі мне часам здавалася, што калі ў гутарцы раптам усплывала тэма фестывалю-кірмашу, у іх перахапляла дых. Горад тады змяніўся, абнавіліся і яго ўстановы культуры. Мы зазірнулі ў некаторыя з іх, каб пераканацца, што і праз чатыры гады пасля таго свята час там не спыніўся. Мы — гэта карэспандэнт “К” і метадыст аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Жлобінскага райвыканкама Наталля Рахімава, што пусціліся “Праз гасцінец”.

лае і вечнае ў душы сваіх вучняў (563 чалавекі ў галаўной установе, яе філіяле і ў некалькіх сельскіх класах), дае ім першыя навыкі магчымай будучай прафесіі, выводзіць іх на сцэнічныя пляцоўкі, адпраўляе (з дапамогай сродкаў бацькоў) на творчыя спарорніцтвы (каля 140 лаўрэатаў за мінулы год). У нашу прысутнасць у ДШМ да аднаго з іх у суправаджэнні настаўніка Наталля Кастрыцкай рыхтаваўся Кірыл Драч — узыходзячая “зорка” беларускага акадэмічнага вакалу.

Развітаючыся, Ларыса Сухан збянтэжана смяецца: “Галоўная наша бяда — галоўныя нашы бяды — галоўныя-меламаны. Сёння сваіх прадстаўнікоў, то лепш атрымаю заўвагу, чым паспрабую падмануць, хай гэта і прагучыць высакамоўна, нашу культуру.

А СТАНЕ ЯШЧЭ ЛЕПШ!

Мы рушылі далей і не ўзабаве былі каля Гісторыка-краязнаўчага музея — адзінай устаноў такога профілю ў горадзе.

— А што гэта за будынак побач з вашым: вялікі з выгляду, але нейкі... нежывы? — звяртаюся я да дырэктара Ніны Шрэйтэр пасля таго, як усе ўладкаваліся ў яе кабiнeце.

— Калі-небудзь туды перабярэмся, — тлумачыць яна. — У новым памяшканні музея яшчэ трэба правесці, як я разумею, сякія-такія працы, запусціць камунікацыі і тады мы праступім да фарміравання яго канцэпцыі. А я ёсць з чаго ствараць: у нашых фондах знаходзіцца каля васьмідзесяці тысяч экспанатаў. Затрымаў іх толькі апусцення дафінаванання.

У “новым” музеі будуць дзве выставачныя залы, адна акаваць — для камерных сустрэч, мяркуецца таксама і дзіцячы гульнявы пакой. “Стары” ж аддадуць пад фондасховішчы і ў ім могуць быць адкрыты майстэрні, бо адна з наўдзённых задач устаноў — захаванне і адраджэнне рамесстваў. Для гэтага, у прыватнасці, у філіяле музея ў Чырвоным Беразе працуе гістарычны клуб,

- На здымках:
1 Дзіцячая школа мастацтваў.
2 Ларыса Сухан.
3 Наталля Рахімава.
4 Таццяна Яновіч.
5 Ніна Шрэйтэр.
6 Кірыл Драч
7 Выстава “Прылады катавання” ў Гісторыка-краязнаўчым музеі.

канфіскаваныя на карысць дзяржавы.

ПАЛІЯТЫЎ ЦІ НЕ?

Цэнтральную раённую бібліятэку імя Надзеі Крупскай чытачы таксама папаўняюць рарытэтамі — такімі, напрыклад, як падручнік геаметрыі выдання 1894 года, “Біблія”, выпушчаная ў пачатку ХХ стагоддзя, газета “Родина”, датаваная 1905-м.

— Бярэм усё, што прыносяць, — паведамляе дырэктар ЦРБ Таццяна Яновіч. — Праўда, кнігі часам у такім стане, што

час іх здаваць у макулатуру. Але мы разумеем людзей: яны ж ад чыстага сэрца гэта робяць — а раптам спатрэбяцца?

Шмат аб чым мы перагаварылі з Таццянай Леанідаўнай: пра акцыі, што папулярныя ў дзецішча — “Глядзі! Бярэ! Чытай!”, “Бібліятка пад парасонам”, “Бібліяноч” і іншыя; аб сустрэчах чытачоў са знакамымі грамадзянамі горада. (Паказалі

мне і некалькі цікавых відэапрэзентацый устаноў і відэасправаздачы аб яе імпрэзах.)

Але спынюся я, мабыць, на такім моманце. За пяць гадоў аптымізацыі бібліятэчнай сістэмы Жлобіншчыны паменшылася на восем бібліятэк (сёння іх 34).

— Балоча, вядома, — уздыхае спадарыня Яновіч. — Але скарачэнне было планавым — з-за дэмаграфічнай сітуацыі. Яшчэ да атрымання нашай бібліятэчнай сістэмы, бібліятэкары ў вёсках самі да мяне звярталіся: “Зачыняйце, Таццяна Леанідаўна, няма каму да нас хадзіць”.

Без кніг жыхары такіх населеных пунктаў не засталіся. Задаваліся іх духоўныя патрэбы бібліёбусамі. Аднак, кажучы пра безальтэрнатыўнасць такога віду абслугоўвання ў цэперашніх абставінах, спадарыня Яновіч заўважае:

— Калі палічыць выдаткі на транспарт, падтрыманне яго тэхнічнага стану, бензін, то не ўпоўняная, што ў грашовым эквіваленце выкарыстанне бібліёбусаў значна больш эканамічнае, чым утрыманне невялікай стацыянарнай бібліятэкі ў так званых перспектыўных вёсках. Да таго ж, самі аўтамобілі павінны быць спецыяльна абсталяваныя пад дазеныя канкрэтны “груз”. Таму ўжываюць у раёне і такую форму, калі літаратуру ў глыбінку дастаўляюць з бліжэйшых дзейных бібліятэк спадарожнымі машынамі, папярэдне дамовіўшыся пра парэзку з іх уладальнікамі.

Каментарый Наталлі РАХІМАВАЙ:

— Натуральна, выканкам ведае пра цяжкасці, з якімі сутыкаюцца ў сваёй дзейнасці ўстановы культуры рэгіёна. Як могуць, чым могуць — гарадскія, раённыя ўлады ім дапамагаюць. Але і ад іх чакаюць поўнай аддачы ў рабоце. Турбуе недастаткова наведвальнасць некаторых устаноў, клубных фарміраванняў, мерапрыемстваў. Звяртаючы на гэта ўвагу, мы заклікаем іх кіраўнікоў і арганізатараў быць смялей у пошуках новых формаў, зольных змяніць сітуацыю ў лепшы бок, пераймаць вопыт тых, хто, знаходзячыся ў падобным становішчы, выхад знайшоў. Натхняе, што на Жлобіншчыне хапае энтузіястаў у галіне культуры — якія б пасадзілі яны ні займалі. Такія людзі яе і рухаюць.

І тоны дапамогі

Урэшце прыйшоў ліст пра асобу. Загадчык арганізацыйна-метадычнага аддзела Палаца мастацтваў Бабруйска Наталля Чорная піша пра Сяргея Лукашэвіча, што 35 гадоў кіруе ансамблем танца “Юнацтва”. Гэты час яна назвала “чудоўнай ды шчаслівай гісторыяй творчага жыцця, якое ствараў ініцыятыўны чалавек, самаахварна ўлюбёны ў сваю справу”. У выніку “Юнацтва” стала Заслужаным аматырскім калектывам Рэспублікі Беларусь.

Яўген РАГІН

Як адлюстраваць прафесіяналізм харэограф? Як дзавесці пра ягоную творчую індывідуальнасць, пра выключны мастацкі густ і бездакорнае веданне лексікі танца? Наталля Чорная, да прыкладу, паведамляе пра алметную метадку Сяргея Васільевіча, якая дазваляе за кароткі час не толькі раскрыць залаткі ды здольнасці вучня, але і развіць іх. Гэта ж якое вока павінна быць! І рэпетыцыі, рэпетыцыі, рэпетыцыі...

Пачынаў Сяргей Лукашэвіч у 1980 годзе кіраўніком харэаграфічнага гуртка Дома піянераў Бабруйска. Потым з’явілася “Юнацтва”. А праз час на базе культурына-спартыўнага комплексу “Шынік” ён стварае дзіцячую харэаграфічную студию “Бабраня”, якая становіцца ўзорным самадзейным калектывам. Дык вось, “Бабраня” і “Юнацтва” — пастаянныя ўдзельнікі фестываляў, у тым ліку міжнародных: у Балгарыі, Польшчы, Малдове, Прыбалтыцы. Але здзіўляе не колькасць краін, а выніковасць паездкаў. Да прыкладу, было шмат дабрачынных канцэртаў у

Германіі, Бельгіі. Адтуль аддзячылі пяццю машынамі хуткай дапамогі і адным рэанімацыйным аўтамабілем з сучасным абсталяваннем. Для Бабруйска яны не сталі лішнімі. А яшчэ на рахунку “Юнацтва” — 30 тон гуманітарнай дапамогі для гарадскога фонду “Дзеці ў бядзе”.

Сяргей Васільевіч з’яўляецца балетмайстрам-пастаноўшчыкам гарадскіх фестываляў і конкурсаў, рэжысёрам харэаграфічных спектакляў для дзяцей. Ён мае дачыненне і да такіх міжнародных фестываляў, як “Вянок дружбы”, “Залата

Сяргей Лукашэвіч са сваім “Юнацтвам”.

Купала з Коласам у Гейстунгах.

“Веткаўчанцы” — 40 гадоў.

пчолка”, да шэрагу рэспубліканскіх “Дажынак”. Застаецца дадаць, што сын і ўнучка Лукашэвіча — таксама харэографы.

Яшчэ адна дата. У мінулую пятніцу адзначыў 40-годдзе вакальнага ансамбля “Веткаўчанка”, які дзейнічае пры Веткаўскім гарадскім доме культуры. Кіравалі калектывам пудоўныя музыканты — Уладзімір Пракошын, Ігар Дворкін, Міхал Грамыка. Цяпер народны калектыў узначальвае Наталля Якса. Дзяжка і падлічыць, колькі чалавек прайшло пад назвай “Веткаўчанкі” школу вакальнага майстэрства і шчырага сяброўства. Многія з іх у той святочны вечар зноў сабраліся на клубнай сцэне. Юбілейная канцэртная праграма называлася “З песняй па жыццё”.

Наш сталы карэспандэнт Андрэй Стручанка распавядае, што канцэрт, які адбыўся ў Мазалаўскім (Віцебскі раён) сельскім доме культуры, сабраў на сцэне, як піша аўтар, “болы за паўсотні сяброў народнага ансамбля народнай песні і музыкі “Веранька”, народнага жаночага

На маю думку

Натуральна, у вобласці напрацавана пэўная сістэма па вывучэнні, захаванні і папулярнаўжыванні гэтага скарбу. У рэчах складзены лакальныя праграмы па даследаванні, фіксаванні і арганізацыі перамяшчэнняў традыцый. Існуе “рэгіянальны” спіс элементаў нематэрыяльнай культурына-спадчыны (21 праява). Спіс увесь час удаскладняецца і дапаўняецца. Ідзе работа па даследаванні вясельнай традыцыі ў аграгарадку Новы Двор Свіслацкага раёна і традыцыі вышкі абранкаў на Сморгоншчыне. На сёння 13 элементаў ад Гродзенскай вобласці занесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Толькі сёлета на пасяджэнні Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь былі разгледжаны

Ірына ДЗЕМЯНЧУК, дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці і культавсветработы:

Культура, мастацтва, рамёствы Прынёманскага рэгіёна яскрава адлюстроўваюць гістарычную спадчыну народа, які жыве на памежжы Беларусі, Літвы і Польшчы. Узаемаўплыву адчуваецца ў спеўным, музычным, танцавальным мастацтве, у народнай прозе, паэзіі і гульнях, у традыцыйных рамёствах, строях і ствах.

такія элементы, як “Веды і навукі па выбаце традыцыйнага вясельнага каравая на Ваўкавышчыне”, “Традыцыйныя вышкі каравая на Слонімшчыне. Калядарна-абрадавае пецыва”, “Традыцыйныя шанаванні валуна “Нявесцін камень” (вёска Агароднікі Ашмянскага раёна). Дапрацоўваецца пакет дакументаў па “Традыцыйнаму беларуўжыванню ткацтва Пянімоння”, “Традыцыйнаму ручному ткацтву на кроснах вёскі Пагародна Воранаўскага раёна”, “Традыцыйнаму выкананню народнага танца “Кадрыля”

вёскі Дэмбравы Шчучынскага раёна”.

Пагадзіцеся, што наданне статуснасці прыцягвае ўвагу супольнасці да праблем захавання спадчыны. Да таго ж, работнікі культуры ўсяляк папулярнаўжываюць статусныя элементы нематэрыяльнай культурына-спадчыны. Для гэтага ладзяцца святы, кірмашы, летнія школы і фестывалі. У турыстычныя маршруты ўключаны музейныя пакоі драўляных музычных інструментаў народнага майстра Мар’яна Скрамблевіча ў Адэльскаму і музей пісанкі ў Сапоцінке.

У рамках абласнога фестываля рэгіянальнага фольклору “Пянімоння жытваротныя крыніцы” ўдзельнічалі занадныя турыа прадстаўляюць конкурсныя праграмы, скіраваныя на змястоўнае раскрыццё мастацкіх традыцый сваёй мясцовасці. Маюцца на ўвазе адноўлены і бытуючы аўтэнтчныя песні калядарнага і сямейна-роладва цыклаў, пазаабрадавыя песні, карагоды, танцы (сольныя, парныя, гуртавыя), гульні, інструментальная музыка, народная проза, народныя рамёствы.

Аднак, як мне падаецца, у далейшай справе шмат вузкіх месцаў, што замянаюць яе развіццю. Па-першае, традыцыя можна надаць пэўны статус, а яе носбіту — не, што зніжае ролю пэўнай асобы як захавальніка і транслятара традыцыі.

Па-другое, неабходна дарэчна прапісаць фінансавыя выдаткі на арганізацыю ды захаванне перамяшчэнняў

традыцыі (аплата кіраўніку гуртка, набывшчэ неабходных расходных матэрыялаў і стварэнне спрыяльных умоў для практычнага выкарыстання элемента).

Па-трэцяе, заўважэнне намінацыйнай формы (пашпарту) элемента — справа не лёгкая. Калі яе заўважэнне фізічна асоба (да прыкладу, носбіт традыцыі) — увогуле складана. Хацелася б большай дапамогі з боку экспертаў як у даследаванні элемента, так і ў падрыхтоўцы пакета дакументаў.

Па-чвёртае, паколькі ідэнтыфікацыя і інвентарызацыя нематэрыяльнай культурына-спадчыны — справа супольная, хацелася б большай актыўнасці ад установаў адукацыі. Не ў поўнай меры выконваюць сваю папулярнаўжываючую функцыю і сродкі масавай інфармацыі.

Па-рапейшаму актуальным застаецца пытанне падрыхтоўкі спецыялістаў, сарыентаваных на трады-

цыйную культуру. У многім гэтаму спрыяюць раённыя, абласныя, рэспубліканскія семінары, практыкумы, навукова-практычныя канферэнцыі, “кружлыя сталы”, агляды-конкурсы, святы, фестывалі, выставы народнай творчасці і гэтак далей. Аднак важным тут з’яўляюцца не толькі адукацыйныя складнікі ды прафесійная зацікаўленасць работніка культуры, але і яго асабістае стаўленне да народнай культуры увогуле. Як паказвае практыка, у раённых цэнтрах культуры і народнай творчасці гэтай акалічнасці надаецца недастаткова ўвага.

У наступным годзе Беларусь плануе зноў баліравацца ў склад Міжрадавага камітэта па ахове нематэрыяльнай культурына-спадчыны UNESCO. Спадзяюся, што гэта дапаможа лабіраваць нацыянальны інтарэсы, у тым ліку і прыцягненне турыстаў у нашу краіну.

клуба “Залаты ўзрост”, амаатарскага аб’яднання “Алдар” і харэаграфічнага гуртка Dance. Адбылася і прэзентацыя работ удзельнікаў дзіцячага гуртка дэкарацыйна-прыкладной творчасці. Менавіта да гэтага дня была прымеркавана пырымонія ўшанавання пераможцаў агляду-конкурсу “Буяй, як кветка, Мазалава-аграгарадок”.

К

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Мінск — Ваўкавыскі раён —
Мінск / Фота аўтара

400 ЧАЛАВЕК: МНОГА ЦІ МАЛА?

Адным словам адказаць на гэты пытанне цяжкавата, таму пачну па парадку. Напачатку прывяду крыху статыстыкі. На 19 кастрычніка пазабюдзэнтны даходы Плябанануцкага ДК Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці склалі прыкладна 22,5 тысячы рублёў. Такім чынам, сярэдні даход сельскага (яшчэ раз гэта падкрэслію) клуба складае 2 тысячы 367 рублёў штомесяц, а сярэдняя наведвальнасць платнай дыскатэкі — 183 чалавекі.

— Людзей бывае ў нас і болей, — распавёў “К” дырэктар установы Аляксандр Бабін. — Напрыклад, рэкорд майго клуба — каля 400 чалавек у адзін суботні вечар. Але часцей за ўсё бывае 200 — 250 чалавек. Каб крыху зменшыць колькасць уздзельнікаў дыскатэчных вечароў, давялося сёлета падняць кошт білетаў — з 2,5 да 3 рублёў. Дзякуючы гэтаму, значна павялічыліся і даходы: на 25 % у параўнанні з мінулым годам.

І яшчэ крыху статыстыкі: на сёння ў суполцы “Плэббы”, створанай у адной з папулярных сацыяльных сетак, зарэгістравалася каля 4 800 уздзельнікаў. Тут ладзяцца абмеркаванні трэкаў, што прагучаць на бліжэйшай дыскатэцы, разнастайныя апытанні, а таксама даюцца аб’явы пра культурныя мерапрыемствы, запрапанаваныя ў клубе.

У сярэдзіне кастрычніка ў суполцы запусцілі апытанку наконт таго, адкуль прывязджаюць наведвальнікі дыскатэкі Плябанануцкага СК. Адказы (у апытанні прыняло ўдзел больш за 500 чалавек) размеркаваліся наступным чынам: Ваўкавыскі раён — 58 %, Мастоўскі раён — 18 %, Гродзенскі — 8 %. Таксама сюды едуць з Зэльвенскага, Свіслацкага, Бераставіцкага і іншых раёнаў Беларусі.

ПОСПЕХ = ГРОШЫ, АТМАСФЕРА І ПСІХАЛОГІЯ

— Мяркую, на поспех нашай дыскатэкі ў першую чаргу ўплывае грашовы фактар, — кажа Аляксандр Бабін. — Лічыце самі: у Ваўкавыску ці Гродне толькі за ўваход на дыскатэку трэба аддаць 8 — 12 рублёў. Плюс трэба набыць ваду, сок, чай — гэта таксама ўлічыць у добрую “капейчыну”. У нас жа ўваход каштуе ўсяго 3 рублі. Вось і атрымліваецца, што моладзь лепей прыходзіць у вёску на машыне, набыўшы ў складчыну бензін, чым ісці на дыскатэку ў раённым ці абласным цэнтры.

Але ж, натуральна, не ўсё выміраеца грашма. Наведванню дыскатэкі спрыяюць і разнаплановыя ды сярэбрыя атмосфера, створаная загадчыкам клуба, добрая музыка. Пра гэта гавораць у сацсетках многія наведвальнікі дыскатэкі ў Плябанануцх.

— Так, добрую атмосферу здаваюць усе наведвальнікі, бо я пастаянна адсочваю сітуацыю падчас дыскатэкі, часам нават “разрульваю” праблемныя моманты яшчэ напачатку, — кажа дырэктар уста-

“Добрай ночы, малышы!” Пад гэтую вядомую ўсім калыханку заканчваецца кожны суботні дыскатэчны вечар у вёсцы Плябанануцкі Ваўкавыскага раёна. Каля 200 чалавек разыходзяцца па хатах або раз’язджаюцца на машынах у суседнія вёскі ды гарадскі пасёлак Рось, райцэнтры Ваўкавыск, Масты, Зэльву і нават Гродна. Чым жа вабіць моладзь дыскатэка ў гэтым аддаленым кутку Гродзеншчыны?

Танцы на ўсю акругу

Паспяхова сельская дыскатэка: міф, які стаўся рэальнасцю

новы. — Тут, як мне падаецца, трэба выкарыстоўваць псіхалагічны падыход, а таксама мець пэўны аўтарытэт сярод моладзі. Як на мой погляд, цалкам слушная думка: каб стаць паспяховым дырэктарам клуба, трэба быць і псіхалагам, і аўтарытэтным лідарам, да слоў якога абавязкова прыслухоўваюцца, і ісці на кантакт з наведвальнікамі. Бо кожнаму важна адчуваць на дыскатэцы свабоду, радзіць ад зносін з іншымі людзьмі, а таксама ўпэўненасць у тым, што твой адпачынак не будзе раптоўна ці гвалтоўна перапынены.

Акрамя таго, не варта забываць на “раскрутку” сваёй дыскатэкі Аляксандр Бабін аддаў блізу 10 гадоў.

— Спачатку, калі мы раззешвалі аб’явы аб дыскатэцы па ўсёй вёсцы, давалі рэкламу ў СМІ і на сайце райвыканкама, некаторыя мне казалі, што паспяховай дыскатэкі на сяле я не ствару, што гэта нейкі міф і недасяжная мара, — успамінае дырэктар СК. — Але мы не апускалі рукі: стварылі групу ў сацыяльнай сетцы, зладзілі пенныя і пенапластычныя, рэтра і рок-н-рольныя дыскатэкі, запрасілі дзіджэйў і МС з Ваўкавыска і Гродна, увялі апытанне ў групе наконт рэпертуару (раптаўшы плей-ліста дасягае 30 % ад заплавананага), набылі самую сучасную гукаўзмацняльную і святлаву апаратуру... Такім чынам і “заваявалі” аўдыторыю.

Сёння дыскатэка ў вёсцы Плябанануцкі (дзе, між іншым, працуе ўсяго 135 чалавек, з іх толькі 15 падлеткаў) прызнана найлепшай у Ваўкавыскім раёне і ўвогуле адной з лепшых у Гродзенскай вобласці. А

Аляксандр Бабін атрымаў прызнанне не толькі на раённым і абласным узроўнях, але і на рэспубліканскім. Так, на сёлённым урачыстым сходзе з нагоды свята работнікаў культуры міністр культуры Беларусі Юрый Бондар уручыў крэатыўнаму дырэктару Ганаровую граматы Міністэрства культуры краіны.

ПРАБЛЕМЫ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Але ж не варта думаць, што шлях да паспяховай дыскатэкі на сяле быў абкладзены ружамі. Ёсць, былі і будуць у гэтым кірунку дзейнасці свае “падводныя камяні”.

— Нас фактычна ўжо і закрывалі, абмежавалішы час правядзення дыскатэкі 12 гадзінамі ночы (а не 2 гадзінамі, як цяпер), — кажа Аляксандр Бабін. — Толькі дзякуючы СМІ (у тым ліку і газеце “Культура”), а таксама калектыўнаму звароту мясцовай моладзі да старэйшых Гродзенскага аблвыканкама, нам аднавілі рэжым правядзення дыскатэкі. Але ж многія праблемныя пытанні ўсё яшчэ засталіся.

Напрыклад, гэта датычыць надзялення залішняй, на думку дырэктара клуба, адказнасцю арганізатараў дыскатэкі, якім даводзіцца самастойна сачыць за наведвальнікамі, за аховай парадку па-за межамі клуба і гэтак далей. А тое, па сутнасці, проста нерэальна, бо ва ўстаноў культуры, як вядома, працуе 2 — 3 чалавекі, якія ўсё пракантравіраваць не могуць. Лейка,

каб гэта рабілі праваахоўныя органы. Хаця сёння ў клубе ўжо ўсталявалі 2 відэакамеры.

— Да таго ж, на маю думку, у Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб культуры трэба некай удакладніць пункт 9.2 артыкула 237 (паводле якога прадугледжана не дапускань асоб у алкагольным ап’яненні на дыскатэчных мерапрыемствах), — працягвае Аляксандр Бабін, — бо зрабіць сапраўдны медыцынскі агляд наведвальніка клубныя супрацоўнікі проста не ў стане. Акрамя таго, у нас не прадугледжана матэрыяльнага стымулявання за паспяховае правядзенне дыскатэкі, а гэта, натуральна, адбывае ахвоту ў маіх калег змагацца і перамагчы на дыскатэчным полі. І сапраўды, навошта псаваць сабе нервы, калі ніякай узаагаворы ад гэтага ты проста не атрымаеш?

Акрамя таго, ёсць і яшчэ адно пытанне, пра якое сёння многія забываюць.

— Я ўжо бачу канкурэнцыю з боку прыватных асоб, якія паспяхова “шчыруюць” на культурнай “дзялянцы”, — кажа Аляксандр Бабін. — Прыкладам, цяпер на Беларусі створаны камерцыйныя туркі ды калектывы для культурнага абслугоўвання насельніцтва. Вось да нас у клуб прывязджалі артысты Брэсцкага абласнага тэатра, якія працуюць на прыватнай аснове і робяць выдатнае шоу, завітваў лідскі калектыву, што дэманстравалі прыгожае фарш-шоу. Таму цяпер трэба думаць пра тое, якім чынам перахапіць ініцыятыву ў прыватнікаў. А мы

часта проста пльвём па цячэнні, сядзім і думаем: як жа заробіць, скажам, 10 тысяч рублёў на год? А вось якім чынам: ствараючы запатрабаваны прадукт. Людзі сёння, як і заўжды, хочаць відовішча. Варта толькі ўмець яго паказаць — і поспех будзе забяспечаны.

ШЛЯХ — НА ПЕРСПЕКТИВУ

Як кажа Аляксандр Бабін, яму не хацелася б, каб Плябанануцкі асацыяваўся толькі з дыскатэкамі. Таму сёння ён шукае новыя формы работы з наведвальнікамі.

— Так, нядаўна мы пачалі працаваць з дзіцячымі аніматарамі, якія прывязджаюць да нас з розных куткоў Гродзеншчыны, — кажа дырэктар СК. — Ладзім бясплатныя гульнівыя праграмы для ўсіх ахвотных (да нас вельмі часта едуць бацькі з дзецьмі з Ваўкавыска), запрашаем на іх артыстаў, якія ператвараюцца ў клоўнаў, піратаў, казачных герояў. Аншлаг у нас на гэтых мерапрыемствах бывае заўсёды.

Акрамя таго, ужо 4 разы ў Плябанануцкіх праходзіла “Святла Лета” — своеасаблівае бясплатнае культурнае мерапрыемства для жыхароў вёскі і наваколія. На свіяце выступілі ўздзельнікі тэлепраекта “Велі нашых” з Гродна, лаўрэат Міжнародных конкурсаў, пастаянны ўздзельнік фестывалю “Славянскі базар у Віцебску” Аляксандр Варанішча, уздзельнікі тэлешоу “Фактар смеху” на тэлеканале АНТ Дзмітрый Булану і многія іншыя славутыя артысты ды калектывы.

Ёсць у Аляксандра Бабіна і іншыя планы, якія датычаць матэрыяльна-тэхнічнай базы. Так, наведвальнікі дыскатэкі скардзіцца на тое, што ў Плябанануцкіх ім не хапае вялікага памішкання, гардэроба, прыбіральні і бара, выказваюць меркаванне пра тое, што няблага было б зрабіць рамонт у клубе, а яшчэ — паставіць туды кандыцыянеры, бо летам ладзіць танцы ў задушлівай атмасферы закрытага памішкання проста немагчыма.

— Кандыцыянеры нам абяцалі ў хуткім часе паставіць, — кажа кіраўнік СК. — А вось наконц усяго астаўся ёсць пэўныя праблемы. Будзем іх пасупова вырашаць. Галоўнае — каб нам не перашкаджалі. А мы ўжо самі зробім усё неабходнае.

Што ж, бадай, дзяслоў “не перашкаджаць” напрыканцы гэтай гутаркі сапраўды дарэчы. А яшчэ, едучы з Плябанануцкім у Мінск, я задаваў сабе толькі адно пытанне: чаму на Беларусі так многа інертных клубнікаў, для якіх уся праца зводзіцца адно толькі да традыцыйных формаў работы і якія дзейнічаюць па прынцыпе “адчыніў-зачыніў” дзверы? Чаму клубныя работнікі, маючы сёння так шмат магчымасцей, уключаючы і найноўшыя камп’ютарныя тэхналогіі, не робяць так, як, прыкладам, дырэктар Плябанануцкага СК Аляксандр Бабін? Чаму не пераймаюць вопыт сваіх калег з іншых рэгіёнаў? У мяне на гэтыя пытанні адказаў за ўсю доўгую дарогу да Мінска так і не ўзнікла. Можна, яны ёсць у вас, шанюныя чытачы?

МЯНУШКА

У кожнага сапраўднага мастака ёсць мянушка. Мастак без мянушкі і не мастак, а проста аматар мазаць фарбамі па белай паперы. У мастакоў-прафесіяналаў вучоба пачынаецца з дзяцінства, ідзе яна доўга і цяжка, а таму ўсе мастакі добра ведаюць калег і называюць адзін аднаго між сабою кароткімі і важкімі мянушкамі. У Сяргея Грыневіча яна зусім кароткая — СА.

ПРАВІЛЬНАСЦЬ

Сяргей Грыневіч мастак невыпраўляльна правільны. Менавіта ў правільнасці ягоная моц. Іншыя мастакі гуляюць на розных адхіленнях ад нормы, адыходах ад канона, уцёках ад школы. Грыневіч, наадварот, усяляк падкрэслівае сваю нармальнасць, разважлівасць, прадуманасць дзеянняў. Ён быў выдатнікам, такім і застаўся. У Грыневіча выдатныя малюнкi і выдатныя палотны. У яго прасторная майстэрня. Ён прыдбаў на беразе Нёмана зямлю і будзе на ёй дом для жыцця-быцця, для адпачынку і для працы. Цікава, што выдатнасць і выдатніцтва Сяргея Грыневіча не саладкавыя і не прыкрыя, яны простыя і натуральныя, як хатнія тэпці, у якіх ён ходзіць па майстэрні.

Варта сказаць, што ў Грыневіча выдатныя мецэнаты, а ягоныя карціны прадаюцца ў правільных і прывілейных еўрапейскіх галерэях. Можна не сумнявацца: Грыневіч вучыўся ў правільных мастакоў. Ён вучыўся ў Гаўрылы Вашчанкі і Уладзіміра Стэльашонка, у Алега Хадыкі і Анатоля Бараноўскага... Зрэшты, у гэтых мастакоў шмат хто вучыўся, але мала хто стаў такім правільным, як Грыневіч. Можна нават сказаць, што ён унікальны ў правільнасці.

ВАЛЕЙБОЛЬНЫ МЯЧ

Народнае меркаванне пра мастака прыкладнае такое: распусны, п'е, бедны. Не стану казаць, што сярод твораў мала п'яніц і распуснікаў, але іх значна меней, чым сярод іншай грамады. Меней, бо ў творцы малавольнага часу, у яго няма выхадных і святочных дзён, і ўсе свае адпачынікі ён ахварае на ўлюбёны занятак. Многія мастакі, каб трымаць сябе ў добрай фізічнай форме, любяць займацца спортам. Нехта катаецца на ровары, хтосьці бегае на доўгія дыстанцыі, а некаторыя гуляюць у валеібол.

Мастак Грыневіч добра глядзіцца з валеібольным мячэкам у руках.

Валеібол — ягонае захапленне. Рост, спрыт і характар у Грыневіча якраз валеібольныя. Глядзіш на яго і адразу бачыш: гэты чалавек можа выдатна згуляць у валеібол. Дарэчы, усіх людзей Сяргей падзяляе на тры групы. Калі чалавеку з першай групы кінуць мяч, ён або сagneцца, ашчаперыўшы голаў рукамі, або ўхіліцца. Гэта людзі антыспартыўныя. Чалавек з другой групы мяч адб'е. Адкіне, як нешта чужое і варажае. Толькі людзі з трэцяй групы мяч зловяць і па-

якую ўжо ніхто не разумее і, самае горкае — ніхто не збіраецца тую мову вучыць.

Менавіта ў гэты час, Сяргей Грыневіч скончыў аддзяленне манументальна-дэкаратыўнага мастацтва ў інстытуце. Як чалавек кемлівы, Сяргей ведаў, што дрэва пачынае засыхаць з вершаліны. Пакуль у сталічным Мінску будзе ісці працэс канчатковага заняпаду манументальнай прапаганды, у прыпамежнай і спакойнай Горадні можна будзе крыху працаваць манумента-

Сяргей Грыневіч. "Партрэт Сяргея Малішэўскага".

чнучь з ім забавляцца. Да гэтай групы належыць і сам Сяргей Грыневіч. У нашым тэатральна-мастакі інстытуце заўсёды хапала аматараў валеіболу. Сярод іх вылучаліся Кастусь Шаранговіч, Віктар Ярэска, ну і Сяргей Грыневіч, вядома.

САЦЫЯЛІСТЫЧНЫ МАНУМЕНТАЛІЗМ

Заняпад манументальнага мастацтва ў Беларусі пачаўся на пачатку 1980-х. З велічнай формы выветрываўся ўзнёслы і нацягнуты змест. Распісы, вітражы, мазаікі страцілі прывабнасць, бо паказаны перарастаючы ў хранічную пыху. Ад пыхлівасці ёсць адзіны надзейны сродак — іронія. У Сяргея Грыневіча яна ёсць... Як і кожны беларускі мужчына, Грыневіч у пэўным веку пасівеў. Калі на адкрыцці сваёй персанальнай выставы ён з'явіўся ў чорным гарнітуры, сівізна проста ззяла. "У цябе, Сяргей, цяпер такая сівая, срэбная і светлая галава!" — нягэла пажартваў нехта з самаўпэўненых калегаў. На што тут жа атрымаў ад Грыневіча іранічны адказ: "Не хвалойся, неўзабаве і ты пасівееш, і гэты зусім не балюча!"

САМАІРОНІЯ

Мастаку патрэбна самаўпэўненасць, без веры ў сябе шмат не зробіш. У некаторых самапавага і бясконцыя самаўсхваляванні перарастаючы ў хранічную пыху. Ад пыхлівасці ёсць адзіны надзейны сродак — іронія. У Сяргея Грыневіча яна ёсць... Як і кожны беларускі мужчына, Грыневіч у пэўным веку пасівеў. Калі на адкрыцці сваёй персанальнай выставы ён з'явіўся ў чорным гарнітуры, сівізна проста ззяла. "У цябе, Сяргей, цяпер такая сівая, срэбная і светлая галава!" — нягэла пажартваў нехта з самаўпэўненых калегаў. На што тут жа атрымаў ад Грыневіча іранічны адказ: "Не хвалойся, неўзабаве і ты пасівееш, і гэты зусім не балюча!"

ГАЛАСЫ КАРЦІН

Адзін час у Мінску ладзіліся штогадовыя выставы, прысвечаныя каткам і коткам. Прагуляваюся з Грыневічам па адной з такіх выстаў, і ён мне кажа: "Паглядзі, паслухай... Усе гэтыя карціны, што висяць на сценах, толькі і робяць, што просяць прысутных: купі мяне! Купі! Чуеш іх галасы?" Галасоў карцін я, вядома, не чуў. Адна з найлепшых якасцяў у карціны — яе маўклівасць. Каб не пакідаць пытанне без адказу, давалося сказаць: "Сёння яны яшчэ

праходзіла капіявальная практыка мінскіх студэнтаў-манументалістаў. Кожны з іх доўга і старанна выбіраў адпаведнае сабе месца і выразны фрагмент сцэнапісу для раблення копіі. Сяргей Грыневіча вабіла алтарная сцяна і цэнтральны вобраз Дзевы Марыі. Яго заўсёды вабілі і вабяць цэнтральныя вобразы, гучныя імёны і галоўныя героі. Мяне, наадварот, прыцягвалі вобразы трэцярадзёнага, таму большасць часу я праходзіў на хорах, дзе рабіў копіі сцэнапісу з нашор-

на адшукаць пэўную пераемнасць. Ад Вашчанкі да Грыневіча перайшла любоў да нашормортаў з чырвонабокімі яблыкамі і партрэтаў беларускіх сялян. Ад выкладчыка жывапісу Анатоля Бараноўскага да Грыневіча мала што перадалося. Так выглядае знешне, але менавіта Бараноўскі быў самы вялікі аматар кіно на нашай кафедрэ.

Мы ўсе з радасцю хадзілі ў кінатэатры, бо толькі там можна было пабачыць вялікі каларовы Парыж, вялікі вечны Рым, вялікую паэтычную Верону. У кінатэатрах на паўтары гадзіны знікала жалезная заслона, што падзяляла тагачасны свет на СССР і астатніх. Фільм "Рамза і Джульета" рэжысёра Франка Дзэфірэлі Бараноўскі паглядзеў 15 разоў. Ён агітаваў усіх нас хадзіць у кіно і глядзець бессмяротнага Шэкспіра. Ён нават не саромеўся прызнавацца, што плача ў кіназалах. Ад Бараноўскага да Грыневіча перайшла любоў да кіно, да кінафільма і кінабагоў. Калі я бачу на лустэрках напісаных Грыневічам Джэймсаў Бондаў, адразу згадваю нашага выкладчыка жывапісу Анатоля Бараноўскага, які ліў слёзы ў кінатэатрах.

МАЛІШЭЎСКІ

Сяргей Грыневіч зрабіў шмат роспісаў і палотнаў. Выбраць найлепшае і знакавае цяжка, бо ён мастак роўны. І ўсё ж я вылучу адзін твор, які лічу найярчэйшым. Мне падабаецца партрэт Сяргея Малішэўскага. У ім ёсць уважлівасць. Можна кідаць у мяне камяні, але ў партрэце Малішэўскага прасветленасці і ўважлівасці больш, чым ва ўсіх Ісусах, якія выйшлі з-пад пендзіляў Грыневіча. "Хрыстос — не мая тэма!" — прызнаваўся мне СА. Насамрэч, у ягоным прызынанні шмат кахецтва. Ісус Хрыстос на палотнах Грыневіча глядзіцца эфектна і пераканаўча. Каб ён распісаў касцёл, было б проста выдатна.

Што да партрэта Малішэўскага, дык за ім стаіць гісторыя самага сапраўднага чалавечлага вяртаньня з іншасвету... Сяргей Малішэўскі ішоў па вуліцы з малалетнім унукам. Страціў прытомнасць і паваліўся на зямлю. Унук не разгубіўся і паклікаў на дапамогу. Малішэўскага ўратавалі. У Грыневіча на палатне перададзена якаясьці чалавечая жыцця. Можна казаць, што толькі я адзін бачу ў партрэце той драматызм і ўважлівасць. Хай так. Хай гэты маё асабістае, а для іншых драматызм і ўважлівасць няхай працягваецца на карцінах з Хрыстом.

Адам ГЛОБУС

"К" працягвае публікаваць серыю "сярбоекскіх нарысаў" Адама ГЛОБУСА — суб'ектыўных поглядаў вядомага мастака і літаратара на постаці сваіх не менш вядомых калег.

Словы пра мастака Сяргея Грыневіча

просяць, а зўтра пачнуць плакаць, што не купілі. Паслязўтра самыя плаксівыя карціны будуць зафарбаваны і запісаны новымі, больш прадажнымі сюжэтамі..."

ЗАХОДНІЦВА

Мастак Сяргей Грыневіч — узорны заходнік. Як і кожны з заходнікаў, ён з павага ставіцца да Польшчы і Літвы, чытае польскую, слухае польскае радыё, глядзіць польскія тэлеканалы і лічыць Гродна найлепшым з беларускіх гарадоў. Ён выхаваны, адукаваны і далікатны з жанчынамі ды сябрамі. Каб не прынікаць, у нейкі момант ён незаўважна пераходзіць на іранічны тон, жартуе. Гумар дапамагае Сяргею ў цяжкую хвіліну, як ён заўжды дапамагаў нашаму ўзорнаму пісьменніку-заходніку Янку Брылю. Адпаведна, за прыклады ў мастацтве Грыневіч бярэ творы заходніх майстроў — Уорхала, Эшара, Міра, Дзюрара...

МЕСЦА

У месціслаўскім касцёле некалькі гадоў запар

мортамі, складзенымі з музычных інструментаў. Дарэчы, адзіны малюнак Грыневіча, які захаваўся ў маіх паперах з тых даўніх капійных практык — твар Дзевы Марыі. Варта сказаць, што гэты адзін малюнак Сяргея, які ў мяне ёсць.

КІНАСЛЭЗЫ

Пісьменнікі, пералічваючы настаўнікаў, любяць называць гучныя імёны класікаў. Пытаецца ў вершніцы з пачаткоўцаў пра ягоных настаўнікаў і чуюць: "Я вучыўся ў Борхеса, Дхампады і Картасара!" Мастакі ў такіх выпадках паводзяць сябе больш карэктна і называюць не тых, у каго яны вучыліся, а тых, хто спрабаваў іх навучыць мастакоўскаму майстэрству. Таму Сяргей Грыневіч пазнаваў у графе "настаўнік" Гаўрылу Вашчанку. Сяргей пяць гадоў правучыўся на кафедры манументальнага мастацтва, якую Вашчанка ўзначальваў. На чввёртым і пятым курсе Вашчанка выкладаў кампазіцыю і штотыдзень вучыў Грыневіча прафесіяналізму.

З гэтым зразумела. Тым больш, што мож-

Аграгарадок міжваеннага перыяду

Пераўтварэнне буйных вёсак у аграгарадкі не толькі ставіла на мэце паліпашэнне жыллёвых умоў і стварэнне лепшай інфраструктуры жыароў сямлі, але і прадугледжвала пэўную ўнутраную каланізацыю, прапануючы месцы ў катэджных пасёлках узаман за ўладкаванне на адпаведную пасадку ў мясцовым сельгаспрадпрыемстве. Новае агражыллё павінна было сведчыць пра прэстыжнасць пражывання ў сельскай мясцовасці і забяспечваць яе жыхару ўсе патрэбныя яму побытавыя выгоды, а таксама псіхалагічны камфорт.

Аднак архітэктурная рэалізацыя ідэі выклікала пэўную крытыку з боку навукоўцаў-этнографу. Атрыманая ў выніку тыпавая забудова, якая распаўсюдзілася па ўсёй краіне, бадай цалкам адмаўляла ідэю традыцыйнай беларускай хаткі — нават праз выкарыстання матэрыялы. Узнікненне аднолькавых “аграгаламурных” катэджаў з жалезабетоннымі гаспадарчымі прыбудовамі пацягнула за сабой дзіўныя змены ў плане ўспрымання цэласнага вобраза нашых вёсак.

Узоры міжваеннай архітэктурны ў Навагрудку.

Будуаіцтва тыпавых кварталаў не толькі цягнула за сабою матэрыяльныя страты звычайнай вясковай забудовы, якую часцяком прыносілі ў ахвяру як неадпаведную статусу аграгарадка, але таксама і парушэнне традыцыйнай лакальнай планіроўкі. Між тым, для беларускіх тэрыторый з’ява каланіяльных тыпавых будынкаў зусім не новая. Мэта папярэдняй была не надта высакародная, а воль рэалізацыя — даволі ўдалая.

Мэтанакрававаная палітыка паланізацыі “крэсаў усходніх” у міжваенны час прадулджвала і такую з’яву, як асаціцтва. У этнічна беларускіх і украінскіх рэгіёнах ствараліся калоніі перасяленцаў з уласна польскіх тэрыторый. Свободныя землі атрымлівалі буйныя вайскоўцы, а таксама чыноўнікі і настаўнікі, што прыбывалі сюды на працу. Зразумела, іх трэба было забяспечыць прывабным жыллом. Такую мэту ставіла ўрадавая акцыя па будаўніцтве адмысловых комплек-

Разам з прыняццем Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сямлі на 2005 — 2010 гады на Беларусі ўзнік новы тып паселішчаў — аграгарадок, што характарызуецца як “добраўпарадкаваны населены пункт, у якім створана вытворчая і сацыяльная інфраструктура для забяспечэння сацыяльных стандартаў насельніцтва”. Між тым, на нашых землях некалі ўжо быў своеасаблівы прэцэдэнт гэтай з’явы, варты асэнсавання і пераймання — прынамсі, з пункту гледжання архітэктурны і горадабудаўніцтва.

саў — калоній дзяржаўных дамоў.

Не засяроджваючыся на маральнай ацэнцы палітыкі асаціцтва (думаецца, у наш час з гэтым усё зразумела), варту звярнуць увагу на вельмі важную станоўчую рысу. Прыніцповым патрабаваннем да праектаў калоній было гарманічнае іх спалучэнне з існай мясцовай забудовай і адпаведнасць тагачаснаму ўзроўню ўрбаністыкі.

Хоча пры гэтым распрацаваныя праекты грунтаваліся на даследаваннях менавіта польскага стылю. Паводле задумы, калоніі павінны былі адгрываць і важную прапагандысцкую ролю — саздзейнічаць развіццю культуры на “крэсах усходніх” і адлюстроўваць трываласць і стабільнасць новай улады. Аднак апрача ідэалагічных, улічваліся і практычныя патрабаванні: кліматычныя ўмовы і ўжо існае архітэктурнае асяроддзе. Дзеля таго, каб новыя будынкі гарманічна ўпісаліся ў

Некаторыя з іх захаваліся і да нашых часоў, перажыўшы і антыбеларускую санацыйную палітыку, і саму Другую Рэч Паспалітую. І цяпер гэтыя дамкі ўспрымаюцца не толькі як узор тагачасных стыльвых архітэктурных адметнасцей, але і як добры прыклад забудовы мястэчак і гарадоў. А таксама і сведчанне таго,

сільнымі дахамі і сіметрычнымі фронтонам, аздобленымі салярнымі знакамі, вабяць вока і сёння.

Акрамя раскіданых па Беларусі катэджаў, рысы закапанскага стылю прасочваюцца і ў культурных будынках міжваеннага перыяду. Сярод іх нават праваслаўная царква — у вёсцы Лыскава на Пружаншчыне, у аберсах якой шыбулепадобныя купалы наездзі гарманічна спалучаюцца з традыцыйным для праектаў Віткевіча нізкім дахам. Аднак, прыўнесеныя звонку парасткі прараслі і ў беларускай народнай архітэктурі.

Дварковы стыль меў у якасці ўзору ідэалізаваны вобраз шляхецкай сядзібы, радавога гнязда і выспы культуры, дзе з пакалення ў пакаленне перадаваліся патрыятычныя настроі. Адметнымі рысамі стаў ганак з цаглянымі атынкаванымі калонамі — уесь астапні дом быў драўляны — і чатырохсільны альбо скошаны дах. Акрамя таго, сам будынак сядзібы меўся патанаш у зеляніне, мець невялічкі парк альбо хая б алейку. Крайвід наогул адгрываў значную ролю ва ўспрыманні агульнага віда сядзібы.

Немалую ролю ў развіцці і распаўсюджванні дварковага стылю ў Заходняй Беларусі адгрыў і рамантычны флёр, які атачаў нашыя землі яшчэ з часоў Міцкевіча. Дзеянне ў шматлікіх знакавых польскіх і польскамоўных творах адбываецца менавіта ў гэтых мясцінах. І бадай кожны з іх утрымлівае апісанне старадаўняй панскай сядзібы! Таму і няздзіўна, што дварковы стыль асабліва прыжыўся менавіта ў Навагрудку.

Каланіяльная забудова мястэчак і гарадоў Заходняй Беларусі, пры стварэнні якой улічваліся не толькі кліматычныя ўмовы, але і ўжо сфармаванае архітэктурнае асяроддзе, сёння ўжо ўспрымаецца як неад’емная частка нашай гісторыка-культурнай спадчыны.

Больш за тое — як падаецца, яна павінна стаць для сучасных архітэктараў прыкладам таго, як трэба праектаваць і будаваць, захоўваючы гармонію і цэласнасць забудовы населенага пункта. І ў той час, калі нашы вёскі і невялічкія гарады напашваюцца аднолькавымі безгустоўнымі будынкамі, чый стыль іранічна называюць “аграгаламурны”, міжваенны досвед асабліва карысны.

Алена ЖАСТКОВА

сфармаваную гарадскую забудову, праводзіліся адмысловыя работы на мясцовасці.

Над распрацоўкай праектаў працавалі 14 лепшых польскіх архітэктараў. Імі былі створаны 33 тыпы будынкаў, з якіх 8 драўляных і 25 каменных — дамкі для старацаў і баракі для паліцыі. Дзякуючы шчодрай дзяржаўнай падтрымцы, будаўніцтва вялося імкліва. У 1920-я гады на тэрыторыях заходнебеларускіх ваяводстваў быў прыняты план дзяржаўнага пераафармлення пасёлкаў для каланістаў: у Браславе, Шаркаўшчыне, Плісе, Глыбокім, Свіянцінах, Дунавічах, Смаргоні, Влейцы, Пінску, Валожыне, Лідзе, Навагрудку, Стоўбцах, Нясвіжы, Баранавічах, Слоніме, Косаве, Пружаннах, Кобрыве, Драгічыне, Пінску, Брэсце, Століне.

наколькі мэтазгодна прыцягваць да такіх маштабных ініцыятываў лепшых архітэктараў свайго часу ды шукаць натхненне ў глыбі гісторыі ўласнага доілідства.

У аснову праектаў дамоў для асацінікаў былі пакладзены закапанскі і дварковы (сядзібы) стылі. Першы з іх быў створаны яшчэ напрыканцы XIX стагоддзя знакамітым польскім архітэктарам Станіславам Віткевічам. Яго канцэпцыя паліяла ў тым, што менавіта той тып народнай забудовы, які захаваліся ў Татрах (назва стылю — ад горада Закапанэ), у старажытнасці была распаўсюджаная па ўсёй тэрыторыі Польшчы, аднак з часам яе вышеснілі чужародныя стылі.

Паводле Віткевіча, адметнымі рысамі закапанскага стылю былі адмысловыя форма даху і драўляныя арнаментальныя матывы. На аснове народных канструктыўных і вобразных прыёмаў (часам даволі ўтрыраваных) і ствараліся новыя тыпы будынкаў.

Своеасаблівым паслядоўнікам Віткевіча на тэрыторыі Заходняй Беларусі стаў польскі архітэктар Юліюш Клоц, які займаў прафесарскую кафедру Віленскага ўніверсітэта. Менавіта ён спрычыніўся да стварэння каланіяльнай забудовы Браслава, якая лічыцца найбольш яскравым узорам стылю на нашых землях. Аднапавярховыя дамкі з высокімі чатырох-

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 3.)

Трэці салон: гарызонт за паваротам?

Расійскі мастак і мастацтвазнаўца Антон Успенскі падзяліўся з грамадой скаратам поспеху на творчых конкурсах. Ён мяркуе, што ўмова перамогі — менавіта парушэнне ўмоў, якія ставяцца да звычайнага. Толькі тады будзеш заўважаны і адзначаны. На думку расіяніна, пераможцы сёлетага салона — акурат творцы са зганданага шэрагу, мастакі, здольныя выйсці за межы завяздзёнка.

Заклучнае слова прамовіў Віктар Бабарыка. Ён нагадаў, што культура існуе не сама па

сабе, а ў кантэксце грамадства. Аднак, інвестыцыі ў культуру — гэта ўнёсак у развіццё грамадства, краіны, нашы, а таксама ў міжнародны прэстыж дзяржавы. Менавіта такой логікай кіруецца “Белгаспрамбанк” у сваіх праектах, скіраваных на падтрымку розных сфераў мастацтва.

Салон ужо мае сваю гісторыю, традыцыі і тэндэнцыі. У ім бяруць удзел не толькі тыя мастакі, што маюць майстэрні ў Мінску, але і творцы з рэгіёнаў. Пашыраецца і ўдзел у салоне га-

лерэй з розных гарадоў краіны. На першым салоне пераможцы атрымлівалі грашовы приз, на другім — права выставіцца ў Парыжы. Сёлета приз зноў грашовы, але сума значна большая, чым у 2015 годзе. Яна дазволіць мастаку на працягу года не думаць пра тое, як пражыць “ад аванса да палучкі”, а значыць, засяродзіцца на творчасці.

Спадар Бабарыка расправёў грамадзе пра творчыя планы банка. Есць ідэя наладзіць у Мінску па вясне вялікі арт-фэстываль, у якім будуць

задзейнічаны розныя віды мастацтва, розныя формы вядоўшчаў.

Сёлета пераможцы творчага конкурсу **Сяргей Ашуха, Кацярына Шымановіч, Наталія Кірылка, Аляксандр Веладзімовіч**. Прыз глядацкіх сімпатый — у **Алесе Скарабагатай**. Дарэчы, трэці год запар. Адзначаны яшчэ трое мастакоў — **Уладзімір Гіравіч, Наталія Кацуба, Уладзімір Сакалоўскі**.

І апошняе... Усе чальцы журы падкрэслівалі, што засяро-

джалі ўвагу не на тыя мастаках, якія прытрымліваюцца традыцыі, а на тых, хто гаворыць сучаснай мовай. Мабыць, я чалавек кансерватыўны і таму не надта разумею крытэрыі сучаснасці ў мастацтве. Даволі ясна ўяўляю, што мы гублем, адмаўляючыся ад прыярытэту традыцыйных каштоўнасцяў, але не бачу, дзеля чаго патрэбны такія ахвяры. А можа, мы проста на самым пачатку дарогі, і райскія гарызонты адкрываюцца за бліжэйшым паваротам.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62. Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".
Выставы:
■ Выстава "Напалеон Орда. Ілюстраваная энцыклапедыя краіны" — да 3 снежня.
■ Выстава "Эрнст Барлах — Кета Кольвіц. Перадольваючы існаванне" — да 3 снежня.
■ Юбілейная выстава "Ленін 117", прымаркаваная да 100-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — да 12 снежня.
■ Выстава "Скарбы Старажытнага Егіпта" — да 10 снежня.
■ Выстава "Магія старых фатаграфій".

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. ПАЎЛЮРА І МАСТАЦТВА І КАЎЛЫ XIX ст." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78. Пастаянная экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава моды і аксесуараў эпохі Романтизму з калекцыі Ігара Сурманчускага "І паланэз пачаць пара" — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69. Пастаянная экспазіцыі.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22. Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям стацьці наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы аўтар адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіка VKL3D.
■ Акцыя "Воляне п'яніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава твораў Наталлі Табушавай "У свеце людзей" — да 3 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГАРАДСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67. Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіка VKL3D.
■ Акцыя "Воляне п'яніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава твораў Наталлі Табушавай "У свеце людзей" — да 3 снежня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага.
■ 11 — Тэатралізаваны канцэрт "Гармонія дуэта". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.
■ 12 — "Чароўная музыка" (опера-казка ў 2-х дзеях) М.Мінкова. Пачатак аб 11-й.
■ 12 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Пачатак а 18-й.
■ 14 — Гала-канцэрт лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.
■ 15 — "Папялушка" (балет у 3-х дзеях) С. Пракоф'ева.
■ 15 — Канцэрт "Гукі джаза. Іграем Аляксандра Цфасмана". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага.
■ 11 — Тэатралізаваны канцэрт "Гармонія дуэта". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.
■ 12 — "Чароўная музыка" (опера-казка ў 2-х дзеях) М.Мінкова. Пачатак аб 11-й.
■ 12 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Пачатак а 18-й.
■ 14 — Гала-канцэрт лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.
■ 15 — "Папялушка" (балет у 3-х дзеях) С. Пракоф'ева.
■ 15 — Канцэрт "Гукі джаза. Іграем Аляксандра Цфасмана". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага.
■ 11 — Тэатралізаваны канцэрт "Гармонія дуэта". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.
■ 12 — "Чароўная музыка" (опера-казка ў 2-х дзеях) М.Мінкова. Пачатак аб 11-й.
■ 12 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Пачатак а 18-й.
■ 14 — Гала-канцэрт лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.
■ 15 — "Папялушка" (балет у 3-х дзеях) С. Пракоф'ева.
■ 15 — Канцэрт "Гукі джаза. Іграем Аляксандра Цфасмана". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 11 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага.
■ 11 — Тэатралізаваны канцэрт "Гармонія дуэта". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.
■ 12 — "Чароўная музыка" (опера-казка ў 2-х дзеях) М.Мінкова. Пачатак аб 11-й.
■ 12 — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П. Чайкоўскага. Пачатак а 18-й.
■ 14 — Гала-канцэрт лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.
■ 15 — "Папялушка" (балет у 3-х дзеях) С. Пракоф'ева.
■ 15 — Канцэрт "Гукі джаза. Іграем Аляксандра Цфасмана". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

■ Выстава "Моднае стагоддзе" (гістарычная касцюмная з прыватнай калекцыі Аляксандра Васільева) — да 10 студзеня 2018-га.
■ Экспазіцыя плакатаў з калекцыі музея, прысвечаная 100-годдзю Кастрычніцкай рэвалюцыі — у музейнай прасторы "Галерэя".

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя, прымаркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
■ Экспазіцыяны праект "Мінск 1917", прысвечаны гісторыі горада ў рэвалюцыйны 1917 год — да 14 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАЎСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".
■ Выстава "Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішні".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51. Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя участкі, рэдкія віды жывёл".
■ Выстава насякомаедных раслін".
■ Выстава "Жывыя цмокі" — да 25 лютага 2018-га.
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
г. Мінск, вул. Казіца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава "Насельнікі вадаёмаў" — да 25 сакавіка 2018-га.
■ Атракцён "Лазеры квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67. Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіка VKL3D.
■ Акцыя "Воляне п'яніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава твораў Наталлі Табушавай "У свеце людзей" — да 3 снежня.

■ 16 — "Лягушчы галандзец" (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера. У партыі Даланда — Аляксандр Рославец.
■ 17 — Гран-па з балета "Пахіта" Л.Мінкуса; "Маленькая смерць"; "Шэсць танцаў" В.А. Моцарта (балеты ў адной дзее).
■ 18 — "Карсар" (балет у 3-х дзеях) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Даліба, Р.Дрыга, П.Альдэнбургскага. Прэм'ера.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
■ 11 — "Прыгоды Кая і Герды" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) Г.Шайдулавай. Пачатак аб 11-й.
■ 11 — "Шалом Алейхем! Мір вам, людзі!" (мюзікл у 2-х дзеях) А.Хадоскі. Пачатак а 18-й.
■ 12 — "Бураціна.ВУ" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) А.Рыбнікова. Пачатак аб 11-й.
■ 12 — "Вяселле ў Малінаўцы" (музычная камедыя ў 2-х дзеях)

■ 16 — "Лягушчы галандзец" (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера. У партыі Даланда — Аляксандр Рославец.
■ 17 — Гран-па з балета "Пахіта" Л.Мінкуса; "Маленькая смерць"; "Шэсць танцаў" В.А. Моцарта (балеты ў адной дзее).
■ 18 — "Карсар" (балет у 3-х дзеях) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Даліба, Р.Дрыга, П.Альдэнбургскага. Прэм'ера.

■ 16 — "Лягушчы галандзец" (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера. У партыі Даланда — Аляксандр Рославец.
■ 17 — Гран-па з балета "Пахіта" Л.Мінкуса; "Маленькая смерць"; "Шэсць танцаў" В.А. Моцарта (балеты ў адной дзее).
■ 18 — "Карсар" (балет у 3-х дзеях) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Даліба, Р.Дрыга, П.Альдэнбургскага. Прэм'ера.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСМІЛЬНІХ КРОПКАХ МАГАЗЫНЫ "БЕЛСАЮЗДРУК"
● Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
● Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
● Праспект Незалежнасці, 44.
● Вуліца Валадарскага, 16.
КІЁСкі "БЕЛСАЮЗДРУК"
● ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
● Праспект Пераможаўцаў, 5.
● Вуліца Рабкораўская, 17.
● Праспект Незалежнасці, 168, В.
● Вуліца Лабанка, 2.

ГАСЦЕЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Старая, старая кухня" — да 7 студзеня 2018-га. Майстар-класы:
■ Дэкупаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўны музейны заняты "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Сявядлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможаўцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
■ Музей прадуце: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49. Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава абрэзаванай мазаікі Маргарыты Котавай "Нясвіж. Бег стагоддзяў" — да 14 студзеня 2018-га.
■ Выстава "Танірутная лялька і кабінетная бронзавая скульптура" з калекцыі Мікалая і Алены Байрачных — да 4 лютага 2018-га.
■ Гістарычны квэст "Тямніцы і загадкі палатка Радзівілаў". Па папярэднім заяўках. Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейска, 1.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава твораў Дар'і Сумаравай-Копач "Колеры натхнення" — да 20 снежня.
Ратуша Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выходкі старога захавальніка".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Таварыства перасоўных мастацкіх выстаў. XXI стагоддзе (Санкт-Пецярбург)" — да 16 лістапада.
Б.Аляксандрава. Пачатак а 18-й.
■ 13 — "Дуброўскі" (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брыўтурба.
■ 14 — "Блакітная камя" (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брыўтурба.
■ 15 — "Мая цудоўная лэдзі" (мюзікл у 2-х дзеях) Ф.Лоу.
■ 16 — "Бабін бунт" (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Я.Піцкіна.
■ 17 — "Джэйн Эйр" (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брыўтурба.
■ 18 — "Залатое кур'яна" (мюзікл для дзяцей у 2-х дзеях) У.Уланоўскага. Пачатак аб 11-й.
■ 18 — "Лягушчы мыш" (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штрауса. Пачатак а 18-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

■ 11 — "1517" (контраверсія без антракта). ПААН-студыя прадстаўляе.
■ 12 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
■ 13 — "3 жыццзя наскакомых" (незалежны тэатральна-музычны праект).
■ 14 — "Партрэт" (трагіфарс паводле апавесці М.Г.Огалея).
■ 15 — "Ліфт" (хроніка аднаго значэнства) Ю.Чарняўскай.
■ 16 — "Любоў людзей" (трылер) Д.Багаслаўскага.
■ 18 — "Колькі каштуе каханне?" Ф.Рыверс (прадстаўляе тэатр "Мост UP").

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Кралоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 11 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Кралоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 11 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

■ Выстава "Сімвал незалежнай Беларусі: адраджэнне Мірскага замка".
■ Квэст "Вайна і Мір, альбо Тямніцы дзвюх скрынёў" — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96. Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняты.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейны майстар-класы і заняты.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Тямніцы дома Песняра".

АКЦЫІ:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Вышанае ад музея, фотасесія "У дзень явселла — у музей!".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66. Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя "Шлях" з праграм ад роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічны тэатр.
■ Інтэрактыўны музейны праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вачоркі".
■ Выставачны праект-мерыяль "Страчаныя абліччы" — да 7 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

■ 11 — "1517" (контраверсія без антракта). ПААН-студыя прадстаўляе.
■ 12 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
■ 13 — "3 жыццзя наскакомых" (незалежны тэатральна-музычны праект).
■ 14 — "Партрэт" (трагіфарс паводле апавесці М.Г.Огалея).
■ 15 — "Ліфт" (хроніка аднаго значэнства) Ю.Чарняўскай.
■ 16 — "Любоў людзей" (трылер) Д.Багаслаўскага.
■ 18 — "Колькі каштуе каханне?" Ф.Рыверс (прадстаўляе тэатр "Мост UP").

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

■ 11 — "1517" (контраверсія без антракта). ПААН-студыя прадстаўляе.
■ 12 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
■ 13 — "3 жыццзя наскакомых" (незалежны тэатральна-музычны праект).
■ 14 — "Партрэт" (трагіфарс паводле апавесці М.Г.Огалея).
■ 15 — "Ліфт" (хроніка аднаго значэнства) Ю.Чарняўскай.
■ 16 — "Любоў людзей" (трылер) Д.Багаслаўскага.
■ 18 — "Колькі каштуе каханне?" Ф.Рыверс (прадстаўляе тэатр "Мост UP").

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Кралоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 11 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Кралоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 11 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганаравану грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выставачна-інтэрактыўны праект "Сустрэча з майстрам" — да 31 снежня.
■ Выстава твораў Віктара Барабанава "Фарбы жыцця" — да 19 лістапада.
■ Выстава жывапісу Сілвы Лінартэ (Латвія) "Адлюстраванне" — з 15 лістапада да 4 лютага 2018-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі:
■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ФЛІГЛЕЙ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86. Экспазіцыі:
■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульніна "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кір'ялы і Мядовыя, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сніг і вазок; каляска і брычка; карэта і вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі мужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■